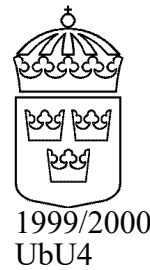

Utbildningsutskottets betänkande

1999/2000:UbU4

Elever med funktionshinder

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i fråga om ansvaret för utbildning och stöd till elever med funktionshinder samt ett 60-tal motionsyrkanden.

Utskottet ställer sig bakom principen om att funktionshindrade elever så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed, i likhet med andra elever, ha rätten att kunna bo hemma med sina föräldrar. Utskottet anser att bestämmelserna i skollagen om den statliga specialskolans målgrupp skall ändras i enlighet med vad regeringen föreslår. Synskadade och talskadade elever skall alltså inte längre tillhöra målgruppen. För dem skall kommunerna ha det fulla ansvaret. Staten skall dock även i fortsättningen ha ett stort ansvar för att stödja kommunerna, bl.a. genom en ny samordnad organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, en utökad resurscenterverksamhet samt satsningar på kompetensutveckling av skolans personal och på forskning.

Till följd av att specialskolan upphör som skolform för synskadade och talskadade elever avvecklas de fasta skoldelarna vid Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna successivt. Detta avses ske genom intagningsstopp, fr.o.m. den 1 juli 2001 vid Ekeskolan respektive fr.o.m. den 1 juli 2002 vid Hällsboskolan. Samtidigt byggs riksresurscentren ut vid de båda nämnda skolorna och tillförs en mindre skoldel för visstidsplacering.

Beträffande Ekeskolans resurscenter planerar regeringen en sammanslagning med Tomtebodaskolans resurscenter till ett gemensamt resurscenter för synskadade elever med på sikt en lokalisering till Storstockholmsområdet. Utskottet föreslår emellertid att riksdagen gör ett uttalande till regeringen om att den slutliga lokaliseringen och organisationen skall avgöras av den framtida styrelsen för den nya stödorganisationen.

För döva, dövblinda och hörselskadade elever är en teckenspråkig skolmiljö nödvändig. Utskottet delar regeringens uppfattning att specialskolan skall behållas som skolform för dessa elever. Utskottet anser att riksdagen bör anta ändringar i skollagen som innebär att de kvarvarande specialskolorna för döva och hörselskadade elever samt Åsbackaskolan i Gnesta ställs under en gemensam styrelse.

Utskottet tillstyrker vidare förslagen i propositionen som rör den riksrekryterande gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade elever, bl.a. att specialutformade program skall få anordnas.

Avslag på regeringens förslag om en förändring av specials skolans målgrupp och om avveckling av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan begärs i reservationer från Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet. I egna reservationer anför Folkpartiet att en statlig handikappeng är en förutsättning för att Folkpartiet skall stödja förslagen om förändring av målgruppen och avveckling av skoldelarna. I övrigt finns reservationer på skilda punkter.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1998/99:105 Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd föreslagit att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100).

Lagförslaget återfinns som *bilaga 1* till detta betänkande.

Motionerna

Motioner med anledning av propositionen

1998/99:Ub17 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen avvisar propositionens förslag om att avveckla Ekeskolans fasta skoldel,
2. att riksdagen avvisar propositionens förslag om att avveckla Hällsboskolans fasta skoldel,
3. att riksdagen avvisar propositionens förslag om att synskadade och tal-skadade barn skall utgå ur specials skolans målgrupp,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvecklingen och lokaliseringen av Ekeskolans resurscenter,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utreda förutsättningarna för ett riksgymnasium för blindade och synskadade barn med multihandikapp vid Ekeskolan,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av tidigare kommunaliseringar av specials skolor,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förstärkning av den kommunala kompetensen vad gäller undervisning av barn med funktionshinder,
8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om särskilda förutsättningar för språkutveckling för synskadade barn med multifunktionshinder,
9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten för barn och ungdomar med funktionshinder att välja skola,
10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas information till funktionshindrade barns föräldrar om hjälp, stöd och möjlighet att söka specials skolor.

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om förändring av specialskolans målgrupp,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag om avveckling av Ekeskolans respektive Hällsboskolans fasta skolverksamhet,
3. att riksdagen avslår regeringens förslag om att ärenden gällande godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolorna skall prövas av den föreslagna styrelsen för specialskolorna,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av specialskolornas verksamhet,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rättigheter och valmöjligheter för elever i behov av särskilt stöd,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolorna,
7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om sammanslagning av Skolverket och SIH.

1998/99:Ub19 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa en handikappeng för elever med funktionsnedsättning,
2. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur folkhögskolornas roll i undervisningen för elever med funktionshinder kan förbättras,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att återinföra rätten till personlig assistans för vistelse i daglig kommunal verksamhet,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverket skall godkänna friskolor som motsvarar specialskolor,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att brukarorganisationerna bör finnas med i stödorganisationens styrelse.

1998/99:Ub20 av Erling Wälivaara m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en värdegrund som utgår från kristen etik och västerländsk humanism,
2. att riksdagen avslår regeringens förslag att avveckla de fasta delarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att utgå från den funktionshindrades och de anhörigas perspektiv,
4. att riksdagen avslår regeringens förslag om en ny och gemensam myndighet för specialskolorna,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Statens skolverk skall bevilja tillstånd för fristående skolor för elever med funktionshinder,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om innehållet i en förändrad stödorganisation,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den Rh-anpassade gymnasieutbildningen erbjuder elever individuellt program.

1998/99:Ub21 av Hans Karlsson m.fl. (s, v) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Ekeskolan i Örebro.

1998/99:Ub22 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen, med avslag på regeringens förslag avseende specialskolorna för blinda och språkstörda elever, som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om desamma.

1998/99:Ub23 av Marianne Andersson (c) vari yrkas att riksdagen avslår förslaget om statligt stöd till kommunal undervisning av döva elever på teckenspråk.

1998/99:Ub24 av Sonja Fransson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare överväganden om individuella program inom RH-gymnasierna.

Motioner från allmänna motionstiden 1998

1998/99:Ub208 av Marianne Andersson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Vänersborg som lokaliseringssort för västra regionens teckenspråkiga grundskola.

1998/99:Ub212 av Cristina Husmark Pehrsson och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten till extra stöd för elever med läs- och skrivsvårigheter.

1998/99:Ub216 av Sten Tolgfors (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den fasta skolan vid Ekeskolan i Örebro skall bibehållas,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativa finansieringsformer för en utveckling av resurscentret vid Ekeskolan,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rätten för barn och ungdomar med funktionshinder att välja skola,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den s.k. rättighetslagen om gymnasieskolgången för ungdomar med rörelsehinder,

5. att riksdagen hos regeringen begär en utredning av förutsättningarna för ett riksgymnasium för blinda och synskadade barn med multihandikapp vid Ekeskolan,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om FUNKIS-utredningens syn på ”en skola för alla”,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunernas information till funktionshindrade barns föräldrar om hjälp, stöd och möjlighet att söka specialskolor.

1998/99:Ub221 av Christina Nenes m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om framtida lokaliseringssort för västra regionens specialskola/teckenspråkiga grundskola.

1998/99:Ub227 av Lennart Daléus m.fl. (c) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om diagnostiska prov för att tidigt upptäcka läs- och skrivsvårigheter,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om specialskolorna.

1998/99:Ub231 av Anne Ludvigsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alla barns rätt till likvärdig utbildning.

1998/99:Ub246 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtgärder för att hjälpa elever med dyslexi.

1998/99:Ub255 av Hans Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning och skolmiljö för barn och ungdomar med funktionshinder.

1998/99:Ub257 av Ingvar Eriksson och Cristina Husmark Pehrsson (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hjälp till stammande.

1998/99:Ub263 av Sofia Jonsson och Johan Pehrson (c, fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om specialskolor,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nedläggning av Ekeskolan.

1998/99:Ub268 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av hjälp till elever med särskilda behov.

1998/99:Ub801 av Birger Schlaug m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skolans allmänna målsättning och prioritering av resurser för elever med behov av särskilt stöd,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning i frågor rörande specifika läs- och skrivsvårigheter i förskolläroinläring,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minimikrav på tillgång till speciallärare för elever med behov av särskilt stöd i grundskolan, t.ex. speciallärare med särskild kompetens inom området dyslexi,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att kvalificerad undervisning om dyslexi och dess behandling ges till alla lärare i grundskolan så att nödvändig kompetens för

omhändertagande av elever med specifika läs- och skrivsvårigheter kan garanteras inom en snar framtid.

1999/2000:UbU4

1998/99:So212 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för hörselskadade barn.

1998/99:So376 av Chatrine Pålsson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Skolverket bör göra en analys av hur kommunernas schablon-system har påverkat handikappade barns möjligheter att välja skola,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om teckenspråkskunnig personal i specialskolorna för döva.

1998/99:So455 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om likvärdig utbildning för alla elever.

1998/99:So464 av Kerstin Heinemann m.fl. (fp) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upprätta fler dyslexicentrum,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att berörda personalgrupper får en adekvat utbildning om dyslexi.

Utskottet

1 Inledning

Till grund för den nu aktuella propositionen ligger förslag från FUNKIS – en kommitté tillkallad efter bemyndigande av regeringen i november 1995 för att utreda hur ansvaret för utbildning av funktionshindrade elever och deras omvårdnad i anslutning till utbildningen skall fördelas mellan stat, kommun och landsting (dir. 1995:134). I uppdraget ingick också att utreda vem som skall finansiera verksamheten. FUNKIS överlämnade i november 1996 ett delbetänkande *Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder* (SOU 1996:167). I maj 1998 överlämnades huvudbetänkandet *FUNKIS – funktionshindrade elever i skolan* (SOU 1998:66). Betänkandena har remissbehandlats.

Utredningen tillsattes bl.a. mot bakgrund av att omfattande förändringar genomförts på skolans område utan att det samtidigt hade gjorts någon översyn av ansvarsfördelningen mellan olika huvudmän för elever med funktionshinder. Som ytterligare ett motiv för utredning angavs att statens insatser hittills främst inriktats på att bekosta enskilda elevers utbildning i specialskolan m.m., medan den absoluta majoriteten av elever med svåra funktionshinder får sin skolgång i den kommunala skolan.

I propositionen aviseras en förstärkning och utveckling av statens stöd till kommunerna i specialpedagogiska frågor, bl.a. genom en samordnad stödorganisation, en utökad resurscenterverksamhet samt vissa satsningar på kompetensutveckling och forskning. Förslag läggs fram bl.a. om ändringar i skollagens bestämmelser om specialskolans målgrupp. Förslagen innebär att

specialskolan som skolform behålls för döva och hörselskadade elever. För synskadade respektive talskadade elever skall denna skolform inte längre finnas kvar. Till följd härav avvecklas, enligt regeringens förslag, de fasta skoldelarna vid Ekeskolan i Örebro och Hällsboskolan i Sigtuna till förmån för en utökad resurscenterverksamhet. En mindre skoldel inrättas på båda ställena för visstidsplaceringar. Propositionen innehåller också förslag som rör utvecklingen av specialskolorna för döva och hörselskadade elever samt den riksrekryterande gymnasieutbildningen för svårt rörelsehindrade respektive döva och hörselskadade elever.

Utskottet återger till en början kortfattat regeringens principiella utgångspunkter i fråga om ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och landsting för elever med funktionshinder. *Socialutskottet* har på eget initiativ i yttrande den 7 september 1999 till utbildningsutskottet framfört sina synpunkter på förslagen i propositionen i huvuddrag (yttr. 1998/99:SoU9y). Yttrandet, som också kort refereras i nästa avsnitt, återfinns som *bilaga 2* till detta betänkande.

Därefter behandlar utskottet de olika delförslagen i propositionen och motionerna.

2 Principiella utgångspunkter för regeringens förslag

Skolan skall även i fortsättningen ha som mål att vara en skola för alla. Detta lyfts fram i propositionen. Regeringen hänvisar till FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet. De antogs enhälligt av FN:s generalförsamling i december 1993 och har som en av sina huvudprinciper att utbildningen för elever med funktionshinder skall vara integrerad med den ordinarie utbildningen. Standardreglerna tillkom på svenskt initiativ.

Principen om att barn med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed, i likhet med övriga barn och ungdomar, ha rätten att kunna bo hemma med sina föräldrar är enligt regeringen en hörnsten i svensk handikappolitik. Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tillkom för att undanröja svårigheter i den dagliga livsföringen för personer med omfattande och varaktiga funktionshinder. I lagens förarbeten anges bl.a. att personlig assistans alltid skall övervägas som ett alternativ för att barn och ungdomar skall kunna bo hemma. Regeringen anmärker att en utbildning av elever med funktionshinder inom det ordinarie skolsystemet kan betecknas som en ”båda-vinner-strategi”, eftersom den skola som inkluderar alla barn generellt sett får en bättre kompetens att möta skilda behov, något som i sin tur har fördelar också för barn utan eller med begränsade funktionsnedsättningar.

Den nuvarande ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och landsting bör så långt möjligt gälla också för elever med funktionshinder, anför regeringen. Det innebär en ansvarsfördelning, där kommunerna ansvarar för att alla barn och ungdomar erbjuds utbildning, landstingen ansvarar för hälso- och sjukvård, t.ex. habilitering, och staten svarar för lagstiftning, tillsyn,

uppföljning, utvärdering och vissa utvecklingsinsatser samt har ansvar för lärarutbildning och bidrar till viss kompetensutveckling.

Regeringen framhåller att undantag som görs från denna grundläggande ansvarsfördelning bör vara tydliga och väl motiverade. Statlig finansiering eller statlig drift inom ramen för det kommunala åtagandet bör endast komma i fråga om elever med funktionshinder inte kan ges en likvärdig utbildning med stöd av statens i övrigt förekommande styrning av skolan. Här nämns som exempel döva och hörselskadade barn som har behov av undervisning på teckenspråk.

Enligt vad som redovisas i propositionen går i dag 70–80 % av de specialdestinerade statliga anslagen för elever med funktionshinder till att finansiera enskilda elevers utbildning – framför allt i specialskolorna – samt i vissa fall till boende och habilitering i anslutning till boendet. Mot bakgrund av principen att elever med funktionshinder skall kunna bo hemma och erbjudas en skolgång i närheten av hemmet anser regeringen att en större andel av dessa medel bör användas till att stödja kommunerna för att öka deras förutsättningar att tillgodose behoven av anpassad utbildning för elever med funktionshinder.

Samtidigt som en tydlig ansvarsfördelning måste eftersträvas är det specialpedagogiska stödet för elever med ovanliga eller komplexa funktionshinder ett område där staten och kommunerna har ett delat ansvar, påpekar regeringen. Det är inte rimligt att kommunerna skall klara av att bygga upp den kunskap som krävs för att tillgodose så speciella behov utan stöd från staten. Regeringen ser det som viktigt att klargöra att staten även i fortsättningen har ett stort ansvar för att stödja kommunerna.

Regeringen anför att de förslag och bedömningar som redovisas i propositionen skall ses som ytterligare ett steg i målsättningen om en skola för alla elever.

Socialutskottets yttrande

Som nämnts inledningsvis har socialutskottet avgivit yttrande till utbildningsutskottet. I yttrandet behandlar socialutskottet enbart huvuddragen i regeringens förslag, som rör ansvaret för de funktionshindrade, och går inte närmare in på de olika delförslagen eller på de motioner som finns i ärendet.

Socialutskottet ställer sig bakom principen om att barn och ungdomar med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och i likhet med övriga barn och ungdomar ha möjlighet att bo hemma med sina föräldrar. Samtidigt betonar utskottet att den förändring som föreslås i propositionen måste genomföras på ett sådant sätt att kommunerna klarar att möta de behov som barn och ungdomar med svåra funktionshinder har. För att dessa elever skall kunna bli delaktiga i samhällslivet och jämlika krävs att kommunerna tar sitt ansvar. Enligt socialutskottets mening är tillgången till stöd och service för den enskilde funktionshindrade och personalens förmåga att möta olika behov avgörande för om integrationen skall lyckas.

Socialutskottet delar regeringens bedömning att det krävs en helhetssyn och en samverkan mellan alla i elevens närhet liksom med det omgivande

samhället i form av bl.a. kultur, fritid och möjlighet till socialt umgänge för att integreringen skall lyckas. Kontakten med föräldrar/vårdnadshavare är betydelsefull och är också nyckeln till samverkan med andra berörda som kan vara viktiga för eleven, t.ex. med barn- och ungdomshabiliteringen, den pedagogiska hörselvården eller barn- och ungdomspsykiatrin.

Slutligen pekar socialutskottet på att det är viktigt att det finns resurscenter av hög kvalitet för att stödja såväl eleverna som föräldrar och skola. Det är angeläget att dessa resurscenter tar till vara den kunskap som finns vid specialskolorna och att det finns resurser för eleverna att vistas där under perioder för att stödja eleverna och genomföra kompletterande utredningar som stöd för eleven, skolan och personalen i hemkommunen.

I avvikande meningar har företrädarna för Moderata samlingspartiet, Kristdemokraterna och Centerpartiet bl.a. redovisat uppfattningen att specialskolan skall finnas kvar som skolform för synskadade och talskadade elever. Folkpartiet vill införa en statlig handikappeng. Att rätten till personlig assistans i skolan för funktionshindrade elever skall återinföras förordas av m, kd och fp.

3 Bestämmelsen i skollagens portalparagraf angående elevers behov av stöd

Enligt gällande lydelse av 1 kap. 2 § andra stycket skollagen (1985:1100) skall i utbildningen hänsyn tas till elever *med särskilda behov*. Regeringen föreslår nu att lagtexten formuleras om till elever *i behov av särskilt stöd* för att markera att fokus riktas från eleven mot skolan och skolans åtgärder. I stället för att se eleven som bärare av problem handlar det om att se elevens möjligheter till utveckling och att anpassa verksamheten utifrån varje elevs förutsättningar.

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör anta regeringens förslag till ändrad lydelse av 1 kap. 2 § andra stycket skollagen. Målsättningen för skolan att den skall vara en skola för alla inbegriper att undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov, något som också tydligt framgår av läroplanen för det obligatoriska skolväsendet m.m. (Lpo 94). Det är, som regeringen framhåller, skolans uppgift att möta elevens svårigheter med pedagogiska insatser, åtgärder i organisation och miljö, etc.

4 Kunskap och kompetens hos skolans personal i fråga om olika behov av stöd, m.m.

Propositionen

Regeringen konstaterar i propositionen att kunskap och kompetens hos skolans personal har avgörande betydelse för att elever med funktionshinder skall kunna ges en, jämfört med övriga elever, likvärdig utbildning med hög kvalitet. Det är viktigt att behoven av specialpedagogisk kompetens uppmärksammas och att specialpedagogernas roll vidareutvecklas. I sammanhanget erinrar regeringen om att Lärarutbildningskommittén (dir. 1997:54)

har i uppdrag att bl.a. analysera behovet av specialpedagogisk kompetens hos lärarna.

Förskoleverksamhet, skola och skolbarnsomsorg behöver enligt regeringen ha beredskap för att ta emot och ge alla barn och elever möjlighet till utveckling, delaktighet och lärande. Det innebär inte att varje lärare skall ha kunskap om varje enskilt funktionshinder. Däremot är det viktigt med en grund att utgå från, en förståelse som det heter i propositionen. Många elever har läs- och skrivsvårigheter/dyslexi eller koncentrationssvårigheter. Regeringen anför att målet bör vara att varje lärare skall vara väl förtrogen med denna typ av problematik och ha beredskap att möta eleverna i den pedagogiska situationen.

I propositionen hänvisar regeringen till att man i 1999 års ekonomiska vårproposition (prop. 1998/99:100) har beräknat särskilda medel för en treårig satsning på kompetensutveckling, bl.a. för att stärka kompetensutvecklingen inom området elever i behov av särskilt stöd, däribland elever med funktionshinder. Regeringen anger sin avsikt att återkomma om den närmare preciseringen av medlen i budgetpropositionen för år 2000.

Regeringen aviserar också en satsning på pedagogisk forskning inom området elever med funktionshinder. Skolverket bör enligt regeringen få i uppdrag att vidta åtgärder för att initiera att forskning etableras på detta område. Sammanlagt 6 miljoner kronor bör avsättas för detta under en treårsperiod.

Vidare anges i propositionen att regeringen lägger stor vikt vid att alla elever i behov av stöd ges samma möjligheter till stödinsatser. Regeringen avser därför att införa bestämmelser om åtgärdsprogram även i de skolformer inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom som inte omfattas av ett sådant krav i dag, samt i motsvarande fristående skolor. Bestämmelser om åtgärdsprogram finns nu för elever i grundskolan, specialskolan och sameskolan i respektive skolformförordning. Av dessa framgår att rektor skall se till att ett åtgärdsprogram utarbetas om en elev behöver särskilda stödåtgärder. Regeringen anser att elever och vårdnadshavare bör ges möjlighet att ta initiativ till utarbetandet av åtgärdsprogram för att stärka elevernas och vårdnadshavarnas ställning.

Motionerna

Frågor kring kompetensen inom skolan, när det gäller att tillgodose elevers behov av särskilt stöd, har tagits upp i ett flertal motioner. Så gott som samtliga av dessa motioner har väckts under den allmänna motionstiden vid föregående riksmöte och således innan den nu aktuella propositionen lades fram.

Enligt Folkpartiet i motion 1998/99:Ub268 yrkande 16 visar rapporter att just elever med behov av särskilt stöd har drabbats hårt av de senaste årens besparingar i kommunerna. Skolan räcker inte till för dessa elever. Motionärerna betonar att det är oerhört viktigt att samtliga pedagoger inom grundskolan och förskolan jämte personal inom skolhälsovården har kunskaper och utbildning för att uppmärksamma och ge tidig hjälp till elever med läs- och skrivsvårigheter samt barn med hyperaktivitet (ADHD och DAMP). Även stamning hos barn är ett problem som kan fordra kvalificerad behandling.

Också i Miljöpartiets motion 1998/99:Ub801 yrkande 1 hävdas att stora nedskärningar inom skolan har medfört att lärartätheten minskat och att det finns för få psykologer, speciallärare och skolkuratorer i skolorna. De som i första hand drabbas är elever med behov av särskilt stöd, framhåller motionärerna. Dessa elevers rätt till utbildning av god kvalitet måste i dagsläget ges högsta prioritet.

I motion 1998/99:Ub231 (s) om alla barns rätt till likvärdig utbildning understryker motionärerna vikten av tillgång till specialpedagoger inom förskolan och skolan. Skolan skall ge lika chanser till alla. En kunskapsrätt borde komplettera begreppet skolplikt i skollag och läroplan.

Enligt motion 1998/99:Ub17 (m) är det av största vikt att den kommunala kompetensen vad gäller undervisning av barn med funktionshinder dramatiskt förbättras, eftersom de flesta funktionshindrade barn går i kommunala skolor (yrk. 7).

Inom skolan måste det finnas kompetens att ge stöd till stammande elever. Detta framförs i motion 1998/99:Ub257 (m) yrkande 1. Motionärerna anmärker att lärarna saknar utbildning om stamning, trots att läraren är nyckelperson när det gäller att skapa en vänlig talmiljö i skolan.

Insatser för hörselskadade barn i den vanliga skolan efterfrågas i motion 1998/99:So212 (fp) yrkande 1. Motionären menar att man måste ta reda på vilket stöd dessa barn behöver, innan de sätts i vanlig skola. Det behövs således ett handlingsprogram och ett konkret genomförande av programmet.

I motion 1998/99:So455 yrkande 7 påpekar Centerpartiet att det är viktigt att det i kommunernas skolplaner anges tydliga mål för hur elever med funktionshinder kan ges en, jämfört med övriga elever, likvärdig skolgång. En budget bör utarbetas för de särskilda åtgärderna. Om inte detta sker, blir det nödvändigt att ”öronmärka” resurser för barn med särskilda behov och skärpa skollagen, anser motionärerna.

Flera motionsyrkanden fokuserar på behovet av stöd till elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi.

Åtgärder för att hjälpa elever med dyslexi efterfrågas av Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub246 yrkande 5. De betonar att all personal i skolan, men främst lärarna, måste vinnlägga sig om att förhindra den kunskapssegrering som beror på att alltför många elever brister i sin läsförmåga och språkliga utveckling.

Liknande synpunkter uttrycks i motion 1998/99:Ub212 (m), nämligen att elever med läs- och skrivsvårigheter måste tillerkännas rätten att få all den hjälp som krävs. Att lära elever läsa och skriva tillhör skolans primära uppgifter – om detta får det aldrig råda något tvivel.

Centerpartiet anser i motion 1998/99:Ub227 yrkande 8 att diagnostiska prov bör genomföras redan under de första skolåren för att tidigt upptäcka läs- och skrivsvårigheter.

I motion 1998/99:Ub801 lyfter Miljöpartiet fram behovet av utbildning om dyslexi. Enligt motionen bör det ingå i förskolläraryrket att ha kunskaper om förberedande språkträning, i syfte att minska problemet med specifika läs- och skrivsvårigheter i grundskolan (yrk. 7). Ett minimikrav är att det finns tillgång till speciallärare för elever med behov av särskilt stöd i

grundskolan, såsom speciallärare med särskild kompetens inom området dyslexi (yrk. 8). Alla lärare i grundskolan bör få kvalificerad undervisning om dyslexi och dess behandling, så att det inom en snar framtid finns nödvändig kompetens för att ta hand om elever med läs- och skrivsvårigheter (yrk. 9).

Det är enligt motion 1998/99:So464 (fp) viktigt att hjälpen mot läs- och skrivsvårigheter sätts in tidigt, helst redan på förskolenivå. Detta förutsätter att förskole- och specialpedagoger har fått en gedigen utbildning om dyslexi, habiliteringsmetoder och åtgärdsprogram (yrk. 5). Motionärerna anser vidare att det bör upprättas fler dyslexicentrum så att alla de barn som har läs- och skrivsvårigheter kan få hjälp med sina problem (yrk. 4).

Utskottets bedömning

Utskottet instämmer med motionärerna i att det är av största vikt att kommunerna ser till att det inom skolan finns kompetens och resurser för elever i behov av särskilt stöd. Detta har utskottet också tidigare gett tydligt uttryck för vid behandlingen av motsvarande motionsyrkanden.

Enligt läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94), som alla skolor skall följa, har skolan ett särskilt ansvar för de elever som av olika anledningar har svårigheter att nå målen för utbildningen. Det föreskrivs i läroplanen att alla som arbetar i skolan skall uppmärksamma och hjälpa elever i behov av särskilt stöd.

I en nationell kvalitetsgranskning av undervisningen av elever i behov av särskilt stöd som Skolverket genomförde under hösten 1998 konstaterade verket bl.a. att även om många lärare gör helhjärtade insatser i arbetet med elever som behöver särskilda stödinsatser, finns det brister när det gäller genomtänkta pedagogiska strategier samt medveten styrning, ledning, uppföljning och utvärdering av de pedagogiska strategierna och aktiviteterna.

Ett annat område där Skolverket genomförde kvalitetsgranskning under 1998 var läs- och skrivprocessen som ett led i undervisningen. Också här påvisades behov av åtgärder för att förbättra skolans läs- och skrivmiljö. Utskottet ställer sig bakom regeringens kommentar till denna granskning i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1998/99:121), nämligen att elevernas språkutveckling är ett av skolans viktigaste uppdrag. Elever som får svårigheter i läs- och skrivprocessen måste få speciell uppmärksamhet och en individuell studieplanering. Kommunernas ansvar för skolans resultat innebär bl.a. att elevernas språkutveckling noga måste följas upp och utvärderas.

Det är enligt utskottet betydelsefullt att lärarna har insikter i specialpedagogik och att skolan har tillgång till lärare med fördjupad sådan kompetens. Regeringen hänvisar i propositionen till att Lärarutbildningskommittén (dir. 1997:54) har i uppdrag att bl.a. analysera behovet av specialpedagogisk kompetens hos lärarna.

Lärarutbildningskommittén har sedermera, den 15 juni 1999, avlämnat sitt slutbetänkande *Att lära och leda – en lärarutbildning för samverkan och utveckling* (SOU 1999:63). Kommittén vill förstärka skolans samlade specialpedagogiska kompetens genom att föreslå att lärarutbildningen får i upp-

drag att utveckla specialpedagogisk kompetens på fyra nivåer. En första nivå ligger i det allmänna utbildningsområdet med generella och för alla lärare, oavsett skolform, grundläggande specialpedagogiska kunskaper. Den fjärde och högsta nivån leder till specialpedagogexamen. Kommittén menar att en av specialpedagogikens mest angelägna uppgifter är att bidra till att all personal i skola och förskola kan möta den naturliga variationen av elevers olikheter. – Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Remisstiden går ut den 1 november 1999.

Kommunerna har enligt 2 kap. 7 § skollagen ansvar för att fortbildning anordnas för den personal som har hand om utbildningen. Staten kan dock på olika sätt stödja kompetensutveckling, dels genom att påverka utbudet av kompetensutveckling, dels genom att ge bidrag till särskilda satsningar. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det uppdrag som delegationen för IT i skolan har att stödja och påskynda utvecklingen av läromedier samt pedagogiska metoder för elever med funktionshinder.

Utskottet anser att det finns betydande behov av kompetensutveckling för lärare och annan personal i frågor som rör elever i behov av särskilt stöd, däribland elever med funktionshinder. Bemötandet, förståelsen och attityderna hos skolans personal har stort värde för dessa elevers möjligheter att lyckas i skolan.

Det är därför enligt utskottet tillfredsställande att regeringen avser att ta ett samlat initiativ kring kompetensutveckling av lärare i alla skolformer. Regeringen har återkommit i budgetpropositionen för år 2000 (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 16) med förslag om att 500 miljoner kronor skall avsättas under en treårsperiod för utvecklingsinsatser inom skolväsendet, varav en del avses kompetensutveckling. Medlen fördelar sig med 30 miljoner kronor år 2000, 80 miljoner kronor år 2001 och 390 miljoner kronor år 2002. Under år 2000 avses omfattande kompetensutveckling inom det specialpedagogiska området riktas mot lärare inom förskoleklassen och det obligatoriska skolväsendet. Det kan, enligt budgetpropositionen, handla om att skapa en generell förståelse för vad ett funktionshinder kan innebära, eller om att öka kunskaperna om mer vanligt förekommande problem som läs- och skrivsvårigheter/dyslexi eller koncentrationssvårigheter. – Skolverket planeras få i uppdrag att fördela medlen efter ansökan av kommun eller skola.

Behovet av forskning och utveckling när det gäller elever med funktionshinder understryks i budgetpropositionen. Skolverket föreslås få disponera sammanlagt 6 miljoner kronor under tre år för att stödja och stimulera pedagogisk forskning inom detta område.

Utskottet kommer att behandla budgetpropositionen i sitt betänkande 1999/2000:UbU1.

I likhet med regeringen anser utskottet att kommunerna bör stå för specialpedagogisk kompetens vad gäller mer vanligt förekommande svårigheter, t.ex. till följd av läs- och skrivsvårigheter/dyslexi, koncentrationssvårigheter (ADHD, DAMP) m.m. Det är även rimligt att det finns särskild specialpedagogisk kompetens i kommunen för exempelvis elever med hörselskada, stamning och grav språkstörning. De kommunala specialpedagogerna behöver emellertid i sin tur stöd och fortbildning för att kunna fullgöra sina uppgifter. Detta bör enligt regeringen erbjudas av en regionalt förankrad statlig

organisation för stöd i specialpedagogiska frågor. Utskottet återkommer i det följande till den av regeringen aviserade stödorganisationen och dess uppgifter.

Utskottet ser det som ett viktigt steg att elever och deras vårdnadshavare ges möjlighet att ta initiativ till utarbetande av åtgärdsprogram för eleven. Detta innebär inte minst ett ökat inflytande för elever med funktionshinder och deras vårdnadshavare. Det är också positivt att personal med specialkompetens från andra verksamheter skall kunna engageras i arbetet med programmet.

Slutligen kan nämnas att såväl Elevvårdsutredningen (dir. 1998:59) som kommittén för översyn av skollagen m.m. (dir. 1999:15) har uppdrag som berör elever i behov av särskilt stöd. I uppdraget till skollagskommittén ingår att utreda och föreslå hur en ökad rättssäkerhet för eleverna kan åstadkommas, bl.a. mot bakgrund av att Handikappombudsmannen påpekat att rättssäkerheten för elever i behov av särskilt stöd i skolan är för svag. Kommittén skall bl.a. analysera hur termerna ”elevs rätt” respektive ”kommuns skyldighet” används i skollagen samt vid behov föreslå de förändringar som krävs för en ökad tydlighet vad gäller termernas innebörd.

Mot bakgrund av vad utskottet anfört och redovisat, föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga här aktuella motionsyrkanden.

5 Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m.

Propositionen

Som nämnts i det föregående bedömer regeringen att en organisationskommitté bör ges i uppdrag att skyndsamt utveckla och lägga fram förslag om den konkreta utformningen av en förändrad specialpedagogisk stödorganisation som kan bidra till ökad samverkan mellan stat, kommun och landsting.

Kommunerna har ansvaret för att alla elever skall erbjudas en skolsituation som är anpassad till deras förutsättningar, framhåller regeringen. Samtidigt finns det behov av spetskompetens i specialpedagogiska frågor, en kompetens som inte varje kommun kan bygga upp och hålla aktuell på egen hand.

Regeringen anför att det inom myndigheter, kommuner och landsting finns omfattande resurser som sammantaget innefattar en både bred och specialiserad kompetens. För att bättre nyttja denna samlade resurs bör statens insatser för stöd till skolhuvudmännen i specialpedagogiska frågor för elever med funktionshinder samordnas i en myndighet, där kommunerna bör göras mer delaktiga.

Avsikten är att i den nya stödorganisationen bl.a. samordna resurserna för konsulentorganisationen vid Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) samt de statliga bidragen till landstingens hörselvårdskonsulenter, kunskapscentren för döva och hörselskadade, rörelsehindrade m.fl., resurscentren vid dagens riksrekryterande specialskolor och Tomtebodaskolans resurscenter samt de regionala dataresurscentren, de s.k. REDAH-centren.

Verksamheten bör enligt regeringen ledas av en styrelse bestående av företrädare för staten, kommunerna och landstingen. Den bör indelas i fem geografiska regioner med ansvar för övergripande rådgivning, regional samord-

ning, kompetensutveckling, utvecklingsverksamhet, information och samverkan med andra aktörer som kommunerna, specialskolorna, landstingets habilitering, den specialpedagogiska utbildningen, handikapporganisationerna m.fl. Verksamheten bör få vissa nationella uppdrag, t.ex. att svara för resurscentren samt för internationell samverkan och utvecklingsfrågor inom området specialpedagogik.

Regeringen aviserar också en särskild utredning om statens engagemang för produktion av läromedel och studiematerial för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder i förskola, skola och vuxenutbildning.

Motionerna

Moderata samlingspartiet pläderar i motion 1998/99:Ub18 för en sammanslagning av Skolverket och SIH i stället för en ändrad stödorganisation (yrk. 7). Moderaterna anser att den dubbla myndighetsstrukturen inom skolväsendet skapar risker för att viktiga frågor som rör eleverna hamnar mellan stolarna, samtidigt som den ytterligare komplicerar det samarbete mellan olika myndigheter och nivåer som krävs för många av eleverna med handikapp.

I Kristdemokraternas motion 1998/99:Ub20 utgår motionärerna från att ett individperspektiv finns med när stödorganisationen utformas (yrk. 6). Ett sätt att säkerställa detta är att erbjuda brukarorganisationerna inflytande i den nya stödorganisationen, framhåller de. Det är också viktigt att kommunerna får det stöd de behöver i uppbyggandet av sin specialpedagogiska kompetens.

Folkpartiet anser i motion 1998/99:Ub19 att brukarorganisationerna bör finnas med i stödorganisationens styrelse (yrk. 5). I motionen understryks det också som angeläget, att sådana grupper av barn som i dag saknar starka organisationer och stöd, som t.ex. barn med DAMP/ADHD, kommer att kunna erhålla kompetens och kunskap från stödorganisationen.

Utskottets bedömning

Utskottet anser att det krävs många olika och samverkande insatser för att elever med funktionshinder skall ges förutsättningar för en likvärdig utbildning, byggd på delaktighet och gemenskap, inom den ordinarie skolan. Samverkan behövs såväl mellan pedagoger och elevvårdspersonal som mellan skola och exempelvis landstingets barn- och ungdomshabilitering, pedagogiska hörselvård eller barn- och ungdomspsykiatri. Statligt stöd i specialpedagogiska frågor ges i dag främst av Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) och dess konsulenter. Staten erbjuder även via sina riksresurscenter individuellt riktade insatser för vissa elever med komplicerade funktionshinder.

Enligt utskottets mening är en samordning i en myndighet av de olika statliga resurserna för stöd i specialpedagogiska frågor angelägen. Enligt vad regeringen redovisat om uppdraget till en organisationskommitté bör kommittén särskilt prioritera tillgängligheten för kommunerna. Vägledande för kommitténs arbete bör också vara att öka den samlade organisationens anpassningsförmåga och stimulera samverkan genom att de olika intressenterna görs delaktiga, på såväl central som regional nivå.

Utskottet ser positivt på regeringens intentioner och avstyrker därmed motion 1998/99:Ub18 yrkande 7. Likaså avstyrks motionerna 1998/99:Ub20 yrkande 6 och 1998/99:Ub19 yrkande 5. Utskottet utgår från att organisationskommittén, vid fullgörandet av sitt uppdrag, kommer att beakta brukarorganisationernas inflytande i den förändrade stödorganisationen.

6 Förändring av specialskolans målgrupp

Propositionen

Enligt 1 kap. 6 § och 3 kap. 3 § skollagen (1985:1100) skall barn som inte kan gå i grundskolan eller särskolan därför att de är synskadade, döva, hörselskadade eller talskadade tas emot i specialskolan. Av 7 kap. 1 § samma lag framgår att utbildningen i specialskolan skall syfta till att ge de barn och ungdomar som är inskrivna där en till varje elevs förutsättningar anpassad utbildning som så långt det är möjligt motsvarar den utbildning som ges i grundskolan. För eleverna i specialskolan upphör skolplikten vid 17 års ålder, vilket innebär att specialskolan är tioårig.

Staten är huvudman för specialskolan som består av fem regionskolor för döva och hörselskadade elever samt tre riksskolor. De tre riksskolorna är Ekeskolan, Hällsboskolan och Åsbackaskolan. Ekeskolan tar emot synskadade elever och elever som dessutom är döva, hörselskadade eller utvecklingsstörda. Hällsboskolan tar emot dels talskadade elever, dels döva eller hörselskadade elever som inte kan gå i en regional specialskola på grund av beteendestörningar eller av andra speciella skäl än synskada eller utvecklingsstörning. Åsbackaskolan i Gnesta tar emot döva eller hörselskadade elever med utvecklingsstörning. – Vid varje riksskola finns ett specialpedagogiskt resurscenter. För synskadade finns dessutom Tomtebodaskolans resurscenter. Vid de regionala specialskolorna finns kunskapscenter för döva och hörselskadade.

I propositionen redovisas att det läsåret 1998/99 fanns 602 elever vid de regionala specialskolorna och 207 vid de riksrekryterande.

Regeringen föreslår nu att skollagens bestämmelser om specialskolans målgrupp ändras så att målgruppen inte längre omfattar synskadade respektive talskadade elever. I linje med huvudprincipen att barn med funktionshinder så långt möjligt bör bo med sina föräldrar och gå i en skola i närheten av hemmet är det enligt regeringen ett kommunalt ansvar att tillgodose dessa elevers skolgång och behov av stödinsatser.

Majoriteten av elever med synskada respektive grav språkstörning/talskada får i dag sin undervisning i hemkommunens grundskola eller särskola. Regeringen bedömer att det finns goda möjligheter till fungerande lösningar för de enskilda barnen och deras familjer i hemkommunen genom undervisning förlagd till en grundsärskola eller träningsskola i kombination med de insatser som görs enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

De fasta skoldelarna vid specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan bör till följd härav successivt avvecklas, anför regeringen. Avvecklingen föreslås genomföras genom ett intagningsstopp fr.o.m. den 1 juli 2001 vid Ekeskolan

respektive fr.o.m. den 1 juli 2002 vid Hällsboskolan. Omställningen av verksamheten bör ges tid så att de elever som i dag får sin undervisning på respektive skola ges möjlighet att slutföra den utbildning de påbörjat och också inrättat sig efter. I samband med att den fasta skoldelen vid Ekeskolan avvecklas bör ansvaret för det fåtal dövblindfödda barn som har behov av undervisning i specialskola föras över till Åsbackaskolan. Inom ramen för en utökad resurscenterverksamhet vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan finns det enligt regeringen skäl att behålla en mindre skoldel för s.k. visstidsplacementer. (Resurscenterverksamheten behandlas av utskottet närmare i det följande.)

Specialskolan som statlig skolform bibehålls däremot för döva och hörselskadade barn med motiveringen att elevgruppen kräver en teckenspråkig skolmiljö. (Regeringens förslag som rör dessa specialskolor tas upp av utskottet i det följande under avsnittet Teckenspråkig miljö – ett statligt åtagande.)

Den nuvarande möjligheten för ungdomar att efter fullgjord skolplikt få genomgå annan utbildning i specialskolan intill utgången av vårterminen det år de fyller 21 år bör enligt regeringen tas bort. I dag erbjuder Ekeskolan dessa ungdomar en utbildning som liknar gymnasiesärskolans. Regeringen anser att det saknas skäl för att elever i gymnasieåldern skall tillhöra specialskolans målgrupp.

Förslagen i propositionen föranleder ändringar i skollagen, såvitt avser 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 6 kap. 7 § samt 7 kap. 1, 6 och 8 §§. Avvecklingen av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan föreslås regleras i övergångsbestämmelser, punkterna 2, 3 och 8.

Motionerna

Förslaget om förändring av specialskolans målgrupp och successiv avveckling av de fasta skoldelarna vid specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan har föranlett ett tjugotal motionsyrkanden.

Avslag begärs i motion 1998/99:Ub18 från Moderata samlingspartiet på regeringens förslag att endast döva och hörselskadade barn fortsättningsvis skall tillhöra specialskolans målgrupp (yrk. 1). Moderaterna anser att de elever som i dag ingår i målgruppen behöver en särställning, vilket inte betyder att de inte skall kunna erbjudas undervisning i andra skolformer än specialskolan. Moderaterna menar att elevernas rättigheter behöver definieras tydligare för att möjliggöra en kvalitativ utveckling av alternativa utbildnings- och stödformer (yrk. 5). Ställningstagandet innebär att Moderaterna också motsätter sig en avveckling av den fasta skolverksamheten vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan (yrk. 2). Skolverksamheten vid dessa specialskolor skall finnas om elever och föräldrar väljer den. De ekonomiska förutsättningarna visavi kommunerna bör regleras i särskild ordning. Moderaterna lyfter fram att det finns klara fördelar för resurscenterverksamhet och visstidsvistelse, om den fasta skoldelen vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan finns kvar som bas och stimulans för den pedagogiska utvecklingen (yrk. 4).

Även Kristdemokraterna i motion 1998/99:Ub20 yrkar avslag på regeringens förslag att avveckla de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan (yrk. 2). De anser att även om vissa kommuner kommer att leva upp till intentionerna bakom förslagen, kommer troligtvis andra inte att göra det. Ett statligt alternativ måste därför finnas. Ett annat skäl till att behålla de statliga specialskolorna för syn- och talskadade barn är föräldrarnas och barnens önskemål som måste väga tungt (yrk. 3). Det är viktigt att eleverna erbjuds trygga miljöer där de kan känna tillit till omgivningen och stärkas i sin identitet.

Liknande uppfattning har Centerpartiet i motionerna 1998/99:Ub22 och 1998/99:Ub227 yrkande 19, nämligen att riksdagen bör avslå regeringens förslag om avveckling av specialskolorna för blinda och språkstörda elever. I den förstnämnda motionen anförs att normaliseringsprincipen självfallet bör gälla som huvudregel, men att ett individualistiskt synsätt innebär att man måste se till varje enskilt barns behov och önskemål. Specialskolan har bl.a. till uppgift att med personalens kompetens som resurs ge eleverna den trygghet och det innanförskap som de saknar i den ordinarie skolan. En ökad valfrihet för familjer med barn i behov av särskilt stöd måste innefatta ett förtydligt kommunalt ansvar, men också innebära att möjligheten, för dem som så önskar, att utnyttja specialskolorna Ekeskolan och Hällsboskolan skall finnas kvar.

Folkpartiet föreslår i motion 1998/99:Ub19 yrkande 1 att det införs en handikappeng för elever med funktionsnedsättning. Motionärerna stöder inriktningen i propositionen mot en integrering av elever med funktionshinder i den ordinarie skolan. Dock anser de att det föreligger en risk för att en avveckling av den fasta skoldelen vid Hällsboskolan respektive Ekeskolan kan få negativa konsekvenser, bl.a genom att friheten för elever och deras föräldrar att välja skolform begränsas. I motionen föreslås att staten skall ha ansvaret för den lilla gruppen av funktionshindrade elever som förslagen i propositionen berör. Genom att införa en statlig peng för dessa elever garanteras de ett stöd som inte behöver variera mellan kommunerna beroende på kommunernas engagemang i frågan.

Avslag på förslaget att synskadade och talskadade barn skall utgå ur specialskolans målgrupp begärs också i motion 1998/99:Ub17 (m) yrkande 3. Motionären påpekar att förslaget innebär att varje berörd kommun måste bygga upp erforderlig kompetens och anpassa lokaler och utrustning för elever med mycket speciella behov. Förmodligen är det inte möjligt att garantera en likabehandling över hela landet av dessa elever. Regeringens förslag om avveckling av den fasta skolverksamheten vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan bör således avslås (yrk. 1 och 2). I motionen argumenteras särskilt för ett bibehållande av Ekeskolan. Om denna avvecklas i sin nuvarande form kommer det att bli en betydande försämring för de barn som skulle behöva gå på Ekeskolan läsårsvis med klasskamrater i en stabil miljö och med möjlighet att planera sin utbildning. Motionären hävdar att i en vidare bemärkelse är döva knappast de enda barn med funktionshinder som har ett eget språk och därmed behov av en egen skolmiljö (yrk. 8). För svårt synskadade barn med allvarliga multifunktionshinder finns en miljö som ger bästa möjliga förutsättningar för språkutveckling, nämligen Ekeskolan. Mot-

ionären anser att det bör införas en statligt garanterad rätt att välja skola som omfattar alla barn och i synnerhet dem som söker specialskola (yrk. 9). – Liknande synpunkter i fråga om det felaktiga i att avveckla Ekeskolan och om valfriheten återfinns i motion 1998/99:Ub216 (m) som väcktes av samme motionär innan den nu aktuella propositionen lades fram (yrk. 1–3). I motionen anmärks också att segregation, dvs. skolgång i specialskola i stället för i ordinarie skola, faktiskt kan vara något positivt – när den är självvald (yrk. 6).

I motion 1998/99:Ub263 (c, fp) understryker motionärerna att specialskolorna bör få vara kvar som egen skolform i nuvarande omfattning (yrk. 1). Särskilt betonas att Ekeskolan inneburit en stor trygghet för elevgruppen gravt synskadade med flerfunktionshinder och för deras vårdnadshavare. Om några förändringar skall genomföras måste ett minimikrav vara att det görs en genomgripande och opartisk analys av elevernas situation samt att föräldrarna får ta del i den processen (yrk. 2).

Det påpekas i motion 1998/99:Ub21 (s, v) i denna del om Ekeskolan, att många barn har kommit till denna skola på grund av att de har haft behov av en mycket speciell personell kompetens. Motionärerna ifrågasätter om denna kompetens ens i framtiden går att säkra vid varje tidpunkt och i varje kommun.

När det gäller gruppen barn och ungdomar med svåra funktionshinder är det, enligt motion 1998/99:Ub255 (s), viktigt att se till varje enskild individs möjligheter till utveckling och kunskapsinhämtande. Den speciella pedagogik som behövs för att klara denna uppgift måste vårdas och utvecklas. Huvudparten av kostnaden för elever som i dag går i statens specialskolor måste även fortsättningsvis betalas av staten, anser motionärerna.

Utskottets bedömning

Utskottet vill till en början klargöra att utskottet – liksom socialutskottet i yttrandet – ställer sig bakom den viktiga handikappolitiska principen att barn med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed ha rätt och möjlighet att bo hemma med sina föräldrar.

Utskottet anser att förslaget om en förändring av specialskolans målgrupp till att inte längre omfatta synskadade och talskadade barn är ett viktigt steg mot en integrering av elever med funktionshinder i den ordinarie skolan.

För döva, dövblinda och hörselskadade elever är möjligheterna till en teckenspråkig miljö en nödvändig förutsättning för delaktighet och gemenskap, vilket får till följd att undervisning behöver bedrivas i särskilda skolor eller i särskilda undervisningsgrupper. Denna ståndpunkt återfinns även i FN:s standardregler för att tillförsäkra människor med funktionsnedsättning delaktighet och jämlikhet, som ett undantag från huvudprincipen att utbildning för elever med funktionshinder skall erbjudas inom den ordinarie skolorganisationen. Det är enligt utskottets mening riktigt att behålla specialskolan som skolform för dessa elevgrupper.

Avvecklingen av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan blir, som utskottet ser det, en naturlig följd av att specialskolan som skolform upphör för synskadade och talskadade elever.

När det särskilt gäller förslaget om en förändrad inriktning av verksamheten vid Ekeskolan noterar utskottet att majoriteten av barn med synskada i kombination med ytterligare funktionsnedsättningar, däribland utvecklingsstörning, i dag får sin skolgång i särskolan. Genom en omprioritering av Ekeskolans resurser till förmån för en förstärkt resurscenterverksamhet ökar förutsättningarna att nå barn och ungdomar med synskada i kombination med tilläggshandikapp som i dag och i framtiden får sin utbildning inom den kommunala skolan. Inom ramen för resurscenterverksamheten skall det enligt regeringens förslag finnas en mindre skoldel för visstidsplaceringar för att kunna möta behoven hos barn och ungdomar som av olika skäl kan behöva mer intensifierade specialpedagogiska insatser under viss tid. Dessa placeringar vid resurscentret kan efter överenskommelse och utifrån den enskilda elevens specialpedagogiska behov pågå en längre eller kortare tid och ibland vara av återkommande karaktär. De kan därmed ingå som ett led i det åtgärdsprogram som hemkommunens skola upprättar för den enskilde eleven.

Motsvarande synpunkter kan anföras i fråga om Hällsboskolan för elevgruppen talskadade elever.

Sammantaget delar utskottet regeringens bedömning att det finns goda möjligheter att finna väl fungerande lösningar för de enskilda barnen och deras familjer genom att samordna råd, stödinsatser och personlig assistans med grundskola eller särskola.

Utskottet är inte berett att stödja motionsyrkandet om införandet av en statlig handikappeng.

Utskottet föreslår alltså, beträffande *förändringen av specialskolans målgrupp, m.m.*, att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 3 och 9, 1998/99:Ub18 yrkandena 1 och 5, 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis), 1998/99:Ub20 yrkande 3, 1998/99:Ub22, 1998/99:Ub216 yrkandena 3 och 6, 1998/99:Ub227 yrkande 19, 1998/99:Ub255 samt 1998/99:Ub263 yrkande 1 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 6 kap. 7 §, 7 kap. 1, 6 och 8 §§ samt punkterna 2, 3 och 8 i övergångsbestämmelserna.

Detta ställningstagande innebär att *de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan* bör successivt avvecklas på det sätt regeringen föreslagit. Därmed bör riksdagen avslå motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 1, 2 och 8, 1998/99:Ub18 yrkandena 2 och 4, 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis), 1998/99:Ub20 yrkande 2, 1998/99:Ub21 (delvis), 1998/99:Ub216 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:Ub263 yrkande 2.

7 Utbyggd resurscenterverksamhet

Propositionen

I samband med avvecklingen av Ekeskolans respektive Hällsboskolans fasta skoldelar frigörs medel, påpekar regeringen, som kan användas för att stärka

verksamheterna vid resurscentren i syfte att ge utökad stöd vid utbildning av elever med funktionshinder i deras hemkommuner.

När det först gäller Ekeskolans resurscenter anser regeringen, som tidigare nämnts, att det finns skäl att behålla en mindre skoldel för s.k. visstidsplaceringar vid resurscentret. Det kan vara fråga om elever som av olika skäl behöver ett intensifierat specialpedagogiskt expertstöd från resurscentrets sida. En placering vid resurscentret avses ingå som ett led i det åtgärdsprogram som hemkommunens skola upprättat, och bygger på att resurscentret, kommunen, eleven och dennes vårdnadshavare är överens om syftet med vistelsen. Regeringen anser att det är av stor betydelse att resurscentret riktar sina insatser mot barn och ungdomar t.o.m. gymnasieåldern. Det innebär att gymnasiesärskolan bör få stöd för att möta behoven hos dessa äldre elever.

Regeringen redovisar att behovet av samverkan mellan Tomtebodaskolans resurscenter (TRC) och Ekeskolans resurscenter (ERC) har understrukits i olika sammanhang. Enligt regeringen finns det starka verksamhetsmässiga skäl för en sammanslagning av centren till ett *gemensamt resurscenter för synskadade barn och ungdomar*. I ett första steg är det angeläget att sammanföra TRC och ERC i en gemensam organisation under en och samma styrelse. På sikt bör också en samlokalisering till Storstockholmsområdet övervägas, menar regeringen.

Också Hällsboskolans *resurscenter för gravt språkstörda elever* bör utökas. Regeringen gör samma bedömningar när det gäller Hällsboskolan som i fråga om Ekeskolan och föreslår alltså att en mindre skoldel behålls i anslutning till resurscentret för s.k. visstidsplaceringar. Med hänsyn till att kunskapen om behoven hos elever med grav språkstörning är bristfällig i många kommuner och till att elevgruppen är förhållandevis stor, finns det starka skäl att öka stödet till kommunerna för denna grupp, betonar regeringen. Det föreslagna intagningsstoppet till den fasta skoldelen den 1 juli 2002 bör föregås av en riktad satsning på kompetensutveckling under tre år med början år 2000 till personal i kommunerna som arbetar med elever med grava språkstörningar. Inom ramen för specialskolans nuvarande anslag bör särskilda medel avsättas till Hällsboskolan som bör få i uppdrag att genomföra denna satsning i samarbete med lämpliga specialpedagogiska institutioner.

Enligt regeringens bedömning bör vidare ett *resurscenter för dövblindfödda barn och ungdomar* inrättas i anslutning till det resurscenter för döva barn med utvecklingsstörning som redan finns vid Åsbackaskolan. Mot bakgrund av att dövblindfödda barn och ungdomar, med få undantag, går i hemkommunens skola är det nödvändigt, anser regeringen, att det finns en samlad riksresurs för utredningar och specialpedagogiskt stöd.

Verksamheten vid resurscentren ingår inte i det offentliga skolväsendet. Det finns därför enligt regeringen behov av en reglering av innebörd att barn som är synskadade eller gravt språkstörda får *fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter*, samt att hemkommunen skall betala viss ersättning till staten för detta. Sådana regler föreslås tas in i 10 kap. skollagen som omfattar särskilda utbildningsformer, i en ny paragraf 3 a §, jämte ett bemyndigande för regeringen att meddela närmare föreskrifter.

I motion 1998/99:Ub17 (m) yrkande 4, hävdas att Ekeskolans resurscenter är avhängigt av att det bedrivs löpande undervisning på Ekeskolan för att ny praktisk kunskap skall kunna utvecklas. Resurscentret bör också i fortsättningen vara knutet till Ekeskolans fasta skoldel och inte flyttas till Stockholm eller annorstädes, framhåller motionären.

Liknande synpunkter framförs i motion 1998/99:Ub21 (s, v) i denna del, nämligen att ett beslut om samordning av resurscentren vid Tomtebodaskolan och Ekeskolan med inriktning på sammanläggning av verksamheterna till Storstockholmsområdet äventyrar verksamheten vid skolenheten. Vidare finns det skäl att analysera förslaget om att förlägga riksresurscentret för dövblindfödda till Åsbackaskolan och därmed flytta verksamheten från Örebro som enligt regeringens förslag blir centrum för verksamheten för döva ungdomar.

Utskottets bedömning

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom regeringens förslag att avveckla de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan till förmån för en utbyggd resurscenterverksamhet med en mindre skoldel för visstidsplaceringar vid centren.

I fråga om den i propositionen aviserade riktade satsningen på kompetensutveckling av lärare i den kommunala skolan som arbetar med elever med grav språkstörning, återkommer regeringen i budgetpropositionen för år 2000. Regeringen anmäler där att man avser att ge Hällsboskolan i uppdrag att skyndsamt börja planera för sådan kompetensutveckling. För detta ändamål beräknas Hällsboskolan, under en treårsperiod med början år 2000, få disponera sammanlagt 6 miljoner kronor. – Utskottet kommer att behandla förslagen i budgetpropositionen i sitt betänkande 1999/2000:UbU1.

Som regeringen föreslår behöver regler införas i skollagen om att barn som är synskadade eller gravt språkstörda får *fullgöra sin skolplikt i särskilda resurscenter*. Regler behövs också om ersättningsskyldighet för hemkommunen. Riksdagen bör därför enligt utskottets mening anta regeringens förslag till 10 kap. 3 a § skollagen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är angeläget med en samlad riksresurs för utredningar och specialpedagogiskt stöd till den lilla gruppen dövblindfödda barn och ungdomar. Regeringens bedömning att Åsbackaskolan erbjuder de bästa förutsättningarna för ett resurscenter för dövblindfödda barn finner utskottet vara riktig. Miljöns fokus på kommunikation är en viktig faktor. Gruppen dövblinda elever omnämns också, tillsammans med döva elever, i FN:s standardregler som en grupp som har speciella behov av kommunikation.

Regeringens intentioner om en sammanföring av Tomtebodaskolans resurscenter och Ekeskolans i en gemensam organisation möter heller inga invändningar från utskottets sida. Utskottet anser däremot att frågan om de båda resurscentren skall samlokaliseras till Storstockholmsområdet bör lämnas öppen. Det bör enligt utskottets mening ankomma på den framtida styrel-

sen för stödorganisationen att bestämma om den slutliga lokaliseringen och organisationen så att de båda enheternas erfarenheter, kunskaper och kompetenser tas till vara på bästa sätt, allt i syfte att vara en effektiv resurs för synskadade elever i hela landet.

Vad utskottet nu anfört om den slutliga *lokaliseringen och organisationen av resurscenter för synskadade barn och ungdomar* bör riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 4 och 1998/99:Ub21 (delvis) som sin mening ge regeringen till känna.

8 Rätt till personlig assistans i skolan

Frågan om rätten till personlig assistans tas upp till behandling i Folkpartiets motion 1998/99:Ub19 yrkande 3. Om regeringens förslag inte skall innebära en försämring för elever med funktionsnedsättning när de integreras i den ordinarie skolan, krävs det att rätten till personlig assistans vid vistelse i skola eller annan daglig verksamhet i kommunen återinförs, understryker motionärerna. Med en rättighetslagstiftning, som den ursprungligen var utformad, bör de funktionshindrade elevernas behov kunna tillgodoses även lokalt i hemkommunens skola.

U t s k o t t e t hänvisar till riksdagens behandling av denna fråga våren 1996 (prop. 1995/96:146, bet. SoU15, rskr. 262). Efter förslag från regeringen infördes i lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) en bestämmelse om att sådan ersättning inte lämnas för tid då den funktionshindrade vistas i eller deltar i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet (4 § första stycket). Ersättning kan emellertid lämnas om särskilda skäl föreligger (4 § andra stycket). Socialutskottet framhöll i betänkandet att det bör vara huvudmannens uppgift att se till att de resurser som krävs med hänsyn till den funktionshindrades behov tillförs verksamheten, t.ex. genom höjd personaltäthet, specialpedagogiskt stöd eller elevassistans. Dock ansåg utskottet att statlig assistansersättning för personlig assistans bör utgå för den tid då den funktionshindrade personen vistas i barnomsorg, skola eller daglig verksamhet, om funktionshindret är sådant eller kombinationen av funktionshinder sådan att den funktionshindrade behöver tillgång till någon person med ingående kunskap om den funktionshindrade och dennes hälsotillstånd.

Socialutskottet har vid behandlingen av motionsyrkanden i frågan under föregående riksmöte vidhållit sin uppfattning från våren 1996 (bet. 1998/99:SoU1 s. 48). I sitt yttrande till utbildningsutskottet över den nu aktuella propositionen har socialutskottet inte särskilt tagit upp frågan om rätten till personlig assistans.

Utbildningsutskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning än socialutskottet, utan föreslår att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub19 yrkande 3.

Propositionen

Den föreslagna ändringen av reglerna i skollagen om specialskolans målgrupp, som utskottet i det föregående ställt sig bakom, innebär att specialskolan endast skall omfatta döva och hörselskadade elever.

Regeringen anser att staten även fortsättningsvis bör vara huvudman för specialskolan. Enligt regeringens bedömning finns det heller inte skäl att ändra nuvarande regionindelning för specialskolan för döva och hörselskadade elever. Särskilda enheter för specialskolan bör alltså finnas vid Birgittaskolan i Örebro, Kristinaskolan i Härmösand, Manillaskolan i Stockholm, Vänerskolan i Vänersborg och Östervångsskolan i Lund.

Åsbackaskolan bör, som hittills, vara en skola med riksintag för döva och hörselskadade elever som också är utvecklingsstörda. I samband med att den fasta skoldelen vid Ekeskolan avvecklas bedömer regeringen att ansvaret för det fåtal dövblindfödda barn som har behov av undervisning i specialskola bör föras över till Åsbackaskolan, vilket innebär att skolans uppdrag vidgas till att även omfatta dövblinda elever.

I propositionen föreslår regeringen att nuvarande styrelser för de regionala specialskolorna samt Åsbackaskolan avvecklas och att skolorna framöver organiseras i en ny och gemensam myndighet under ledning av en styrelse. Det främsta motivet till förslaget anges vara att förstärka den kvalitativa utvecklingen av verksamheten genom bl.a. samordnade utvecklingsinsatser och för skolorna gemensamma satsningar för att förbättra den teckenspråkiga miljön. Den föreslagna styrelsen för specialskolorna bör disponera särskilda medel för dessa åtgärder.

Enligt regeringen bör en organisationskommitté tillsättas med uppgift att lämna förslag till instruktion för myndigheten m.m. Regeringen anser att den nya gemensamma myndigheten bör placeras i Örebro, där det bl.a. genom den riksrekryterande gymnasieutbildningen finns en samlad kompetens när det gäller utbildning för hörselskadade samt döva barn och ungdomar.

Förslaget om en gemensam styrelse för specialskolorna föranleder en ändring i 7 kap. 5 § första stycket skollagen.

Regeringen föreslår också att bestämmelsen i 7 kap. 5 § andra stycket skollagen – som reglerar möjligheten att anordna utbildning i specialskolan i särskilda klasser (externa klasser) som är förlagda till grundskolan, men leds av en styrelse för specialskolan – skall tas bort. Det finns inte längre skäl att ha kvar denna möjlighet. De relativt små elevgrupperna i externa klasser bildar inte underlag för en tillräckligt stor krets av teckenspråkiga elever.

Enligt regeringens bedömning bör den avgift som kommunerna betalar för en elev i specialskolan höjas fr.o.m. hösten år 2001 till 175 000 kr per elev och läsår, dvs. motsvarande knappt halva kostnaden för en elev i de regionala skolorna. Avgiften bör justeras årligen. Den föreslagna avgiftsnivån är tänkt att gälla för eleverna vid de sex specialskolorna för döva och hörselskadade och för de elever som under en övergångsperiod kommer att finnas kvar som specialskoleelever efter intagningsstoppen vid Ekeskolan och Hällsboskolan.

I två motioner från den allmänna motionstiden under föregående riksmöte, nämligen 1998/99:Ub208 (c) och 1998/99:Ub221 (s), pläderas för att Vänersborg fortsatt skall vara *lokaliseringsort för västra regionens teckenspråkiga skola*.

Statligt stöd bör inte utgå till *kommunal undervisning av döva elever* på teckenspråk, enligt motion 1998/99:Ub23 (c). Motionären åsyftar att Göteborgs stad erhåller bidrag för sådan undervisning.

Kristdemokraterna yrkar i motion 1998/99:Ub20 avslag på regeringens förslag om en ny och *gemensam myndighet för specialskolorna* (yrk. 4). Motionärerna menar att regeringens förslag strider mot subsidiaritetsprincipen. De hävdar att de verksamhetsnära myndigheter som finns i dag är väl rustade för att ta emot elever med funktionshinder utifrån deras specifika förutsättningar.

Enligt motion 1998/99:So376 (kd) yrkande 3 *om teckenspråkskunnig personal i specialskolorna* för döva och hörselskadade elever räcker det inte med att lärarna kan teckenspråket. Eleverna behöver för sin utveckling även ha språklig kontakt med annan personal. Målet bör vara att all personal som arbetar på dessa skolor skall kunna teckenspråket.

Utskottets bedömning

Utskottet noterar att FUNKIS-utredningen hade förordat att *lokaliseringen* av en, enligt deras förslag, ”teckenspråkig grundskola” i *västra regionen* skulle närmare utredas av en organisationskommitté. I propositionen har regeringen gått ifrån utredningens förslag i denna del. Vänerskolan som ligger i Vänersborg skall även försettningsvis utgöra specialskola för döva och hörselskadade elever inom västra regionen. Yrkandena i motionerna 1998/99:Ub208 och 1998/99:Ub221 är alltså tillgodosedda genom vad regeringen anfört i propositionen och bör avslås.

När det gäller statligt stöd till *viss kommunal undervisning av döva elever* på teckenspråk har regeringen i propositionen anmält sin avsikt att fortsätta att ge Göteborgs stad ett begränsat ekonomiskt bidrag för sådan undervisning med medel från anslaget Särskilda insatser på skolområdet, det s.k. SIS-anslaget. Regeringen är positiv till en samverkan mellan specialskolorna och den kommunala verksamheten i Göteborg om t.ex. kompetensutveckling och olika former av gemensamma aktiviteter för eleverna. Utskottet finner inte skäl att göra någon annan bedömning än regeringen. Motionsyrkandet avstyrks.

Enligt vad som redovisas i propositionen har såväl Skolverket som SIH kunnat konstatera att eleverna vid de regionala specialskolorna har omfattande svårigheter att nå upp till målen i läroplan och kursplaner. Utskottet delar regeringens uppfattning att problemen med bristande måluppfyllelse måste mötas med förstärkta insatser. Utskottet anser att *en gemensam myndighet för de regionala specialskolorna och Åsbackaskolan* kan ge ökade förutsättningar för bl.a. samordning av resurser, planering och uppföljning samt stöd till kvalitetsutveckling. Utskottet föreslår att riksdagen med avslag

på motion 1998/99:Ub20 yrkande 4 antar den ändring i 7 kap. 5 § första stycket skollagen som erfordras med anledning av en gemensam styrelse.

Riksdagen bör enligt utskottets mening också anta förslaget att upphäva bestämmelsen i 7 kap. 5 § andra stycket skollagen, *om utbildning i specialskoleklasser förlagda till grundskolan*, av de skäl som regeringen redovisat.

Utskottet avstyrker motionsyrkandet om behovet av *teckenspråkskunnig personal i specialskolorna* med hänvisning till att styrelsen för specialskolorna, enligt vad som anges i propositionen, kommer att disponera medel för kompetensutveckling av personalen i syfte att stärka den teckenspråkiga miljön.

10 Godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan

Enligt 9 kap. 1 § tredje stycket skollagen skall ärenden om godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan prövas av styrelsen för den specialskola som ansvarar för utbildning av samma handikappgrupp där skolan är belägen. Som en konsekvens av förslaget om en gemensam myndighet för specialskolorna föreslår regeringen att lagbestämmelsen ändras till att styrelsen för specialskolan prövar sådana ärenden.

Avslag på förslaget till lagändring i denna del begärs i Moderaternas motion 1998/99:Ub18 yrkande 3. Moderaterna förordar att Skolverket skall ge tillstånd att driva fristående skolor som motsvarar specialskolan, i likhet med vad som gäller inom det övriga skolväsendet (yrk. 6).

Liknande uppfattning förs fram i motion 1998/99:Ub19 (fp) yrkande 4, nämligen att Skolverket, efter hörande av fackkunskapen, skall godkänna fristående skolor som motsvarar specialskolan.

Kristdemokraterna – som yrkat avslag på förslaget om en gemensam myndighet för specialskolorna för döva och hörselskadade – anser likaså i motion 1998/99:Ub20 yrkande 5 att Skolverket skall bevilja tillstånd för fristående skolor för elever med funktionshinder.

U t s k o t t e t avstyrker motionsyrkandena och föreslår att riksdagen antar förslaget till ändring av 9 kap. 1 § tredje stycket skollagen.

Utskottet hänvisar därvid till att regeringen i propositionen anmält att det finns skäl att analysera huruvida lagbestämmelserna för de olika skolformererna skall harmoniseras, så att Skolverket ansvarar för godkännande även för den aktuella gruppen elever. Regeringen avser att återkomma till riksdagen efter beredning av frågan.

11 Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder

Skolhuvudmännen, dvs. kommuner, landsting eller fristående gymnasieskolor, har ansvaret för genomförandet av utbildning på gymnasial nivå utifrån de nationella mål som finns angivna i skollag, läroplan och kursplaner.

För vissa elever med funktionshinder har staten tagit på sig ett utökat ansvar genom att stödja riksrekryterande gymnasieutbildning för döva och hörselskadade i Örebro (RGD/RGH) samt riksrekryterande gymnasieutbildning med särskilt anpassad utbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar, s.k. Rh-anpassad utbildning, i Göteborg, Kristianstad, Stockholm och Umeå. På tre orter i landet, Nyköping, Sala och Örebro, bedrivs också riksrekryterande verksamhet med statligt stöd för vissa elever med utvecklingsstörning. Antalet elever vid RGD/RGH och den Rh-anpassade utbildningen utgjorde läsåret 1998/99 0,2 % av det totala antalet elever i gymnasieskolan.

Regeringen redogör i propositionen för de bedömningar som görs i fråga om den *riksrekryterande gymnasieutbildningen i Örebro för döva och hörselskadade ungdomar*.

Det bör enligt regeringen klart framgå att utbildningen riktar sig dels till döva och hörselskadade ungdomar som är beroende av en teckenspråkig miljö, dels till ungdomar med hörselskador som trots användningen av tekniska hjälpmedel och övriga stödinsatser inte kan följa undervisningen i en gymnasieskola i hemkommunen eller inom dess samverkansområde. Utbildningen riktar sig också till vissa dövblinda. Bestämmelserna i 9 kap. 1 § gymnasieförordningen (1992:394) bör förtydligas i enlighet härmed.

Skolverket avses få i uppdrag att se över gymnasieutbildningen för dövblinda, bl.a. när det gäller målgrupp och utbildningens inriktning.

Elever med grav språkstörning bör tills vidare tas emot vid gymnasieutbildningen för döva och hörselskadade i Örebro. Styrelsen för utbildningen i Örebro kommun bör även fortsatt ansvara för intagningen till den riksrekryterande gymnasieutbildningen för döva och hörselskadade. Nuvarande principer för finansiering av utbildning, boende och elevresor bör inte ändras.

Som redan framgått finns i dag *riksrekryterande gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar*, s.k. Rh-anpassad utbildning, i fyra kommuner.

Regeringen anför i propositionen att det är viktigt att den Rh-anpassade utbildningen förbehålls svårt rörelsehindrade elever som har mycket stora behov av anpassning och habilitering i anslutning till utbildningen och som kan tillgodogöra sig utbildning på nationellt och – vilket nu föreslås införas – specialutformat program. Bestämmelsen i 5 kap. 27 § skollagen om personkretsen för Rh-anpassad utbildning behöver enligt regeringen förtydligas till att avse elever som har ett svårt rörelsehinder som ensamt eller i kombination med annat funktionshinder medför behov av Rh-anpassad gymnasieutbildning.

Som nämnts föreslår regeringen att specialutformade program skall få anordnas vid Rh-anpassad gymnasieutbildning. De behörighetsvillkor som gäller för intagning i gymnasieskolan skall i princip gälla även för den Rh-anpassade gymnasieutbildningen. Regeringen skall dock enligt förslaget få meddela föreskrifter om avvikelser från dessa behörighetsvillkor.

Regeringen föreslår också att en ny bestämmelse skall införas i skollagen om skyldighet för hemkommuner och hemlandsting att erlægga ersättning för boende och omvårdnad i boende samt habilitering.

Förslagen i detta avsnitt innebär ändringar i skollagen i 5 kap. 27–28 §§, 30 § och 31–33 §§ samt införandet av en ny paragraf, 5 kap. 31 a §.

Enligt motion 1998/99:Ub216 (m), som väcktes innan denna proposition lades fram, bör FUNKIS-utredningens förslag att ta bort den s.k. rättighetslagen för Rh-anpassad gymnasieutbildning inte genomföras (yrk. 4).

U t s k o t t e t noterar att regeringen inte fört fram FUNKIS-utredningens förslag i denna del. Rätten till Rh-anpassad utbildning enligt 5 kap. 28 § skollagen behålls enligt propositionen. Motionsyrkandet är därmed tillgodosett.

Utskottet som inte har något att erinra mot de föreslagna lagändringarna föreslår att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub216 yrkande 4 antar desamma.

I två motioner, nämligen motionerna 1998/99:Ub20 (kd) yrkande 7 och 1998/99:Ub24 (s), begärs att riksdagen uttalar sig för att eleverna i den Rh-anpassade gymnasieutbildningen också skall erbjudas *individuella program*. I båda motionerna understryks att eleverna självfallet bör ges samma möjligheter som andra elever att studera på ett individuellt anpassat program.

U t s k o t t e t hänvisar till vad som anförts i det föregående om personkretsen för Rh-anpassad utbildning, nämligen att eleverna vid inträdet i gymnasieskolan måste ha de kunskaper som är nödvändiga för att kunna följa undervisningen på ett nationellt eller specialutformat program. Om den Rh-anpassade utbildningen ges möjlighet att anordna individuella program finns det risk för att det ursprungliga syftet med utbildningen förfelas. Utskottet har därvidlag samma uppfattning som regeringen. Utskottet vill peka på att det i dag finns stora möjligheter inom de nationella och specialutformade programmen att hjälpa elever som riskerar att inte klara utbildningen. Förutom stödundervisning, ökad studietid eller reducerat program finns också specialinriktad kursplan.

Med det anförda avstyrker utskottet motionsyrkandena.

Förutsättningarna för *ett riksgymnasium* vid Ekeskolan för *synskadade ungdomar med flerk Funktionshinder* bör utredas. Det föreslås i de likalydande motionerna 1998/99:Ub17 (m) yrkande 5 och 1998/99:Ub216 (m) yrkande 5 samt i motion 1998/99:Ub21 (s, v) i denna del. Enligt den sistnämnda motionen skulle en sådan gymnasiesärskola kunna byggas upp i en form som knyter an till organisationen för riksgymnasierna för döva och hörselskadade och ta till vara de boenderesurser som finns vid Ekeskolan.

I motion 1998/99:Ub19 (fp) yrkande 2 föreslås att riksdagen hos regeringen begär en utredning om hur *folkhögskolornas roll i undervisningen för elever med funktionshinder* kan förbättras.

U t s k o t t e t har förståelse för de synpunkter som framförs i motionerna om behovet av att underlätta för funktionshindrade elever att fortsätta sina studier efter den obligatoriska skolan.

Frågan om en riksgymnasieverksamhet för synskadade elever med flerk Funktionshinder berörs i propositionen. Regeringen anför att det inte är aktuellt att bygga upp en sådan särskild gymnasiesärskoleverksamhet. Det naturliga alternativet för dessa elever är den reguljära gymnasiesärskolan på hem-

orten eller inom samverkansområdet. Enligt regeringen är det av stor betydelse att resurscentret vid Ekeskolan riktar sina insatser mot barn och ungdomar t.o.m. gymnasieåldern. Det innebär att gymnasiesärskolan bör stödjas för att kunna möta behoven hos äldre synskadade elever med flerfunktionshinder.

Utskottet ser det som positivt att den förändrade verksamheten vid Ekeskolan, med möjlighet till visstidsplacering, avses komma även de äldre eleverna till del och att resurscenterverksamheten i större utsträckning än i dag kommer att ha ett ansvar för att analysera behoven av och erbjuda specialpedagogiskt stöd till gymnasiesärskolan.

I sammanhanget vill utskottet påminna om att regeringen har gett Kunskapslyftskommittén i uppdrag att utreda situationen för studerande med funktionshinder inom alla former av vuxenutbildning. Ansvarsfördelningen mellan stat, kommun, landsting och den enskilde skall också kartläggas och analyseras. Uppdraget skall redovisas slutligt i mars år 2000. Kommittén har i sitt delbetänkande *Vuxenutbildning för alla? Andra året med kunskapslyftet* (SOU 1999:39) bl.a. visat på behoven av läromedel och specialpedagogiskt stöd. Regeringen anmärker i budgetpropositionen för år 2000 att förutsättningarna för studerande med funktionshinder och deltagare med behov av särskilt stöd måste stärkas. Regeringen avser att återkomma med förslag till åtgärder efter det att Kunskapslyftskommittén lämnat sitt slutbetänkande våren 2000.

Riksdagen bör, mot bakgrund av vad utskottet nu anfört, avslå motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 5, 1998/99:Ub19 yrkande 2, 1998/99:Ub21 (delvis) och 1998/99:Ub216 yrkande 5.

12 Lagförslaget i övrigt

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i övrigt, dvs. en ny bestämmelse i 15 kap. 7 § om Socialstyrelsens respektive länsstyrelsernas tillsyn över elevhemsboende m.m. samt övergångsbestämmelser till skollagsändringarna.

13 Övriga frågor

Kristdemokraterna betonar i motion 1998/99:Ub20 vikten av *en värdegrund som utgår från kristen etik och västerländsk humanism* (yrk. 1). Den innebär att varje människa är unik och har ett absolut värde. Hon besitter därtill en förmåga att utvecklas i gemenskap med andra människor.

U t s k o t t e t påminner om att det i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) hänvisas, när det gäller skolans värdegrund, till ”den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism”.

Inom Utbildningsdepartementet har under våren 1999 tillsatts en projektgrupp med uppgift att utveckla värdegrundsarbetet i skolorna. Gruppen skall, med utgångspunkt i läroplanernas formuleringar om värdegrunden, stödja det lokala arbetet med att tillämpa värdegrunden. I februari 2000 skall projekt-

gruppen presentera sina slutsatser och förslag. Också inom Skolverket pågår ett omfattande arbete med värdegrundsfrågorna.

Utskottet kan inte finna annat än att motionsyrkandet är tillgodosett med vad som nu anförs. Yrkandet bör alltså avslås.

Kommunernas information om stöd till funktionshindrade elever tas upp till behandling i motionerna 1998/99:Ub17 (m) yrkande 10 och 1998/99:Ub216 (m) yrkande 7. Motionären anmärker att många barn med funktionshinder i dag hindras att välja skola på grund av bristande information, alltför få alternativ och rena kommunala avslagsbeslut.

U t s k o t t e t avstyrker motionsyrkandena.

Utskottet utgår från att den planerade organisationen för stöd i specialpedagogiska frågor med sin regionala och lokala förankring kommer att kunna svara för både information och rådgivning.

I motion 1998/99:So376 (kd) begärs att Skolverket får i uppdrag att analysera hur kommunernas schablonersättning till skolorna har påverkat *möjligheterna för funktionshindrade elever* att på samma villkor som andra kunna *välja skola* (yrk. 1).

U t s k o t t e t vill fästa uppmärksamheten på att Skolverket under 1998 genomfört en nationell kvalitetsgranskning av undervisningen av elever i behov av särskilt stöd. Bland annat har granskats enligt vilka prioriteringsprinciper de medel som finns tillgängliga fördelas, både i den kommunala resurshanteringen och i skolans interna budget. Därvid konstaterades att det är nödvändigt att skolans huvudman tar ett större ansvar för uppföljningen och utvärderingen av hur resurser används. Detta gäller också principerna för hur resurser fördelas.

Motionsyrkandet avstyrks med det anförda.

En *utvärdering* efterfrågas i motion 1998/99:Ub17 (m) angående erfarenheterna av *förändrat huvudmannaskap* för tidigare specialskolor (yrk. 6).

U t s k o t t e t anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

Enligt vad utskottet erfarit har det inte tidigare skett någon förändring av huvudmannaskapet för specialskolan. Utskottet vill i likhet med regeringen betona vikten av att en uppföljning och utvärdering av de förändringar som föreslås i propositionen kontinuerligt genomförs. Detta bör ske såväl utifrån ett elevperspektiv – för att tillse att alla de barn som har funktionshinder får sina behov tillgodosedda på ett betryggande sätt – som utifrån ett organisatoriskt, verksamhetsmässigt respektive ekonomiskt perspektiv.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *lagregel om elevers behov av stöd* att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100), såvitt avser 1 kap. 2 § andra stycket,
2. beträffande *kunskap och kompetens hos skolans personal i fråga om olika behov av stöd, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 7, 1998/99:Ub212, 1998/99:Ub227 yrkande 8, 1998/99:Ub231, 1998/99:Ub246 yrkande 5, 1998/99:Ub257 yrkande 1, 1998/99:Ub268 yrkande 16, 1998/99:Ub801 yrkandena 1, 7, 8 och 9, 1998/99:So212 yrkande 1, 1998/99:So455 yrkande 7 samt 1998/99:So464 yrkandena 4 och 5,

3. beträffande *organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub18 yrkande 7, 1998/99:Ub19 yrkande 5 och 1998/99:Ub20 yrkande 6,

res. 1 (m) - delvis

res. 2 (kd, fp)

4. beträffande *förändring av specialskolans målgrupp, m.m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 3 och 9, 1998/99:Ub18 yrkandena 1 och 5, 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis), 1998/99:Ub20 yrkande 3, 1998/99:Ub22, 1998/99:Ub216 yrkandena 3 och 6, 1998/99:Ub227 yrkande 19, 1998/99:Ub255 samt 1998/99:Ub263 yrkande 1 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 6 kap. 7 §, 7 kap. 1, 6 och 8 §§ samt punkterna 2, 3 och 8 i övergångsbestämmelserna,

res. 3 (m, kd, c) - delvis

res. 4 (fp) - delvis

5. beträffande *avveckling av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 1, 2 och 8, 1998/99:Ub18 yrkandena 2 och 4, 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis), 1998/99:Ub20 yrkande 2, 1998/99:Ub21 (delvis), 1998/99:Ub216 yrkandena 1 och 2 samt 1998/99:Ub263 yrkande 2,

res. 3 (m, kd, c) - delvis

res. 4 (fp) - delvis

6. beträffande *fullgörande av skolplikt vid resurscenter, m.m.*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 10 kap. 3 a §,

7. beträffande *lokalisering och organisation av resurscenter för synskadade barn och ungdomar, m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 4 och 1998/99:Ub21 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. beträffande *rätt till personlig assistans i skolan*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub19 yrkande 3,

res.4 (fp) - delvis

9. beträffande *lokaliseringsort för västra regionens specialskola för döva och hörselskadade elever*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub208 och 1998/99:Ub221,

10. beträffande *statligt stöd till viss kommunal undervisning av döva elever på teckenspråk*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub23,

11. beträffande *en ny gemensam myndighet för specialskolorna*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub20 yrkande 4 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 7 kap. 5 § första stycket,

res. 5 (kd) - delvis

12. beträffande *utbildning i specialskoleklasser förlagda till grundskolan*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser att 7 kap. 5 § andra stycket skall utgå,

13. beträffande *teckenspråkskunnig personal i specialskolorna*

att riksdagen avslår motion 1998/99:So376 yrkande 3,

res. 5 (kd) - delvis

14. beträffande *godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan*

att riksdagen med avslag på motionerna 1998/99:Ub18 yrkandena 3 och 6, 1998/99:Ub19 yrkande 4 och 1998/99:Ub20 yrkande 5 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 9 kap. 1 § tredje stycket,

res. 6 (m, kd, fp)

15. beträffande *riksrekryterande gymnasieutbildning för svårt rörelsehindrade ungdomar*

att riksdagen med avslag på motion 1998/99:Ub216 yrkande 4 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 5 kap. 27, 28, 30, 31, 31 a, 32 och 33 §§,

16. beträffande *individuella program inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub20 yrkande 7 och 1998/99:Ub24,

res. 5 (kd) - delvis

17. beträffande *utredning om riksgymnasium för synskadade ungdomar, m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 5, 1998/99:Ub19 yrkande 2, 1998/99:Ub21 (delvis) och 1998/99:Ub216 yrkande 5,

18. beträffande *lagförslaget i övrigt*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen i den mån det inte har behandlats under föregående moment,

19. beträffande *en värdegrund som utgår från kristen etik och västerländsk humanism*

att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub20 yrkande 1,

res. 5 (kd) - delvis

20. beträffande *kommunernas information om stöd till funktionshindrade elever*

att riksdagen avslår motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 10 och 1998/99:Ub216 yrkande 7,

res. 1 (m) - delvis

21. beträffande *funktionshindrade elevers möjlighet att välja skola*

att riksdagen avslår motion 1998/99:So376 yrkande 1,

res. 5 (kd) - delvis

22. betröffande *viss utvärdering av förändrat huvudmannaskap*
att riksdagen avslår motion 1998/99:Ub17 yrkande 6.

1999/2000:UbU4

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Majléne Westerlund Panke (s), Torgny Danielsson (s), Tomas Eneroth (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Nalin Pekkula (s), Anders Sjölund (m), Agneta Lundberg (s) och Sten Tolgfors (m).

Reservationer

1. Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m. (mom. 3 och 20) – m

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Anders Sjölund (m) och Sten Tolgfors (m) anför:

Vi förordar att Skolverket och Statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) slås samman. Propositionens förslag om en ny organisation för samordning av *stöd i specialpedagogiska frågor* går i denna riktning, och gör såvitt vi kan bedöma två myndigheter än mer onödiga. Den dubbla myndighetsstrukturen inom skolväsendet skapar enligt vår mening risker för att viktiga frågor som rör eleverna hamnar mellan stolarna, samtidigt som den ytterligare komplicerar det samarbete mellan olika myndigheter och nivåer som krävs för många av eleverna med funktionshinder. Fältorganisationen vid en sådan sammanslagen myndighet bör givetvis också beakta skolornas behov av stöd till elever med olika funktionshinder. Vad vi nu anför om sammanslagning av Skolverket och SIH bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub18 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är enligt vår mening betydelsefullt att funktionshindrade elever och deras föräldrar får nödvändig *information från kommunen* om vilka möjligheter som finns när det gäller hjälp, stöd och val av skola för olika funktionshinder. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 10 och 1998/99:Ub216 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 3 och 20 bort hemställa

3. beträffande *organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub18 yrkande 7 samt med avslag på motionerna 1998/99:Ub19 yrkande 5 och 1998/99:Ub20 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

20. beträffande *kommunernas information om stöd till funktionshindrade elever*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 10 och 1998/99:Ub216 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m. (mom. 3) – kd, fp

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Vid utformningen av den nya *organisationen för stöd i specialpedagogiska frågor* är det enligt vår mening viktigt att ett individperspektiv finns med. Ett sätt att säkerställa detta är att erbjuda brukarorganisationerna inflytande i stödorganisationen. Olika handikappgrupper måste kunna komma till tals. Det är också angeläget att organisationen ger kommunerna det stöd de behöver när det gäller att bygga upp specialpedagogisk kompetens. Vi ställer oss bakom motionerna 1998/99:Ub19 yrkande 5 och 1998/99:Ub20 yrkande 6 och anser att utskottet borde ha tillstyrkt desamma.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub19 yrkande 5 och 1998/99:Ub20 yrkande 6 samt med avslag på motion 1998/99:Ub18 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

3. Förändring av specialskolans målgrupp, m.m. (mom. 4 och 5) – m, kd, c

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c), Anders Sjölund (m) och Sten Tolgfors (m) anför:

Riksdagen bör enligt vår bestämda uppfattning avslå regeringens förslag om att synskadade och talskadade elever inte längre skall tillhöra *specialskolans målgrupp*. De elever som i dag ingår i målgruppen behöver nämligen en särställning, något som inte får tolkas så att de inte skall kunna erbjudas undervisning i andra skolformer än specialskolan. Specialskolan har bl.a. till uppgift att med personalens kompetens som resurs ge eleverna den trygghet och det innanförskap som de saknar i den ordinarie skolan. En ökad valfrihet för funktionshindrade elever och deras föräldrar måste innefatta ett förtydligt kommunalt ansvar, men också innebära att möjligheten, för dem som så önskar, att utnyttja specialskolan skall finnas kvar. Vi föreslår alltså att riksdagen med bifall till våra motionsyrkanden i ärendet avslår regeringens förslag till ändringar i skollagen i nu berörd del och som sin mening ger regeringen till känna vad vi nu anför.

Vi anser att specialskolorna *Ekeskolan och Hällsboskolan* behövs och avvisar en avveckling. Föräldrarnas och barnens önskemål måste väga tungt. Vi vill lyfta fram att det finns klara fördelar med att behålla de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan som bas och stimulans för pedagogisk utveckling vid den resurscenterverksamhet som avses byggas ut vid skolorna. Detta bör riksdagen med bifall till våra motionsyrkanden i frågan som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 4 och 5 bort hemställa

4. beträffande *förändring av specialskolans målgrupp, m.m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 3, 1998/99:Ub18 yrkandena 1 och 5, 1998/99:Ub20 yrkande 3, 1998/99:Ub22, 1998/99:Ub216 yrkande 6, 1998/99:Ub227 yrkande 19 och 1998/99:Ub263 yrkande 1 samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub17 yrkande 9, 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis), 1998/99:Ub216 yrkande 3 och 1998/99:Ub255 *dels* avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 6 kap. 7 §, 7 kap. 1, 6 och 8 §§ samt punkterna 2, 3 och 8 i övergångsbestämmelserna, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. beträffande *avveckling av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 1, 2 och 8, 1998/99:Ub18 yrkandena 2 och 4, 1998/99:Ub20 yrkande 2, 1998/99:Ub216 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Ub263 yrkande 2 samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis) och 1998/99:Ub21 (delvis) som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. Förändring av specialskolans målgrupp, m.m. (mom. 4, 5 och 8) – fp

Ulf Nilsson (fp) anför:

Jag anser att regeringens förslag om en *förändring av specialskolans målgrupp* är ett steg i rätt riktning mot en integrering av elever med funktionshinder i den ordinarie skolan. Det föreligger emellertid en risk för att en avveckling av den fasta skoldelen vid Ekeskolan respektive Hällsboskolan kan få en del negativa konsekvenser, bl.a. genom att friheten för elever och deras föräldrar att välja skolform begränsas. Enligt min mening skall staten därför ha ansvaret för den lilla gruppen av funktionshindrade elever som förslagen i propositionen berör. En statlig handikappeng bör införas för elever med funktionsnedsättning. Därigenom garanteras de ett stöd som inte behöver variera mellan kommunerna beroende på kommunernas engagemang i frågan. En statlig handikappeng är en förutsättning för att Folkpartiet skall stödja förslaget om förändring av specialskolans målgrupp. Detta bör

riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub19 yrkande 1 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Införandet av en statlig handikappeng, i enlighet med motion 1998/99:Ub19 yrkande 1, är också ett villkor för att Folkpartiet skall acceptera en *avveckling av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan*.

Om regeringens förslag inte skall innebära en försämring för elever med funktionsnedsättning när de integreras i den ordinarie skolan, krävs det enligt min mening att rätten till *personlig assistans vid vistelse i skola* eller annan daglig verksamhet i kommunen återinförs. Med en rättighetslagstiftning, som den ursprungligen var utformad, bör de funktionshindrade elevernas behov kunna tillgodoses även lokalt i hemkommunens skola. Riksdagen bör bifalla motion 1998/99:Ub19 yrkande 3.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 4, 5 och 8 bort hemställa

4. *beträffande förändring av specialskolans målgrupp, m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis) samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 3 och 9, 1998/99:Ub18 yrkandena 1 och 5, 1998/99:Ub20 yrkande 3, 1998/99:Ub22, 1998/99:Ub216 yrkandena 3 och 6, 1998/99:Ub227 yrkande 19, 1998/99:Ub255 och 1998/99:Ub263 yrkande 1 *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 1 kap. 6 §, 3 kap. 3 §, 6 kap. 7 §, 7 kap. 1, 6 och 8 §§ samt punkterna 2, 3 och 8 i övergångsbestämmelserna, *dels* som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. *beträffande avveckling av de fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub19 yrkande 1 (delvis) samt med anledning av motionerna 1998/99:Ub17 yrkandena 1, 2 och 8, 1998/99:Ub18 yrkandena 2 och 4, 1998/99:Ub20 yrkande 2, 1998/99:Ub21 (delvis), 1998/99:Ub216 yrkandena 1 och 2 och 1998/99:Ub263 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. *beträffande rätt till personlig assistans i skolan*

att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub19 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. En ny gemensam myndighet för specialskolorna, m.m. (mom. 11, 13, 16, 19 och 21) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi motsätter oss att nuvarande styrelser för de regionala specialskolorna och Åsbackaskolan avvecklas och att skolorna framöver organiseras i en ny och *gemensam myndighet*. Detta strider enligt vår mening mot subsidiaritetsprincipen. De verksamhetsnära myndigheter som finns i dag är väl rustade för att ta emot elever med funktionshinder, utifrån dessas specifika förutsättningar.

Riksdagen bör alltså med bifall till motion 1998/99:Ub20 yrkande 4 avslå regeringens förslag till ändring i 7 kap. 5 § första stycket skollagen.

Som anförs i motion 1998/99:So376 yrkande 3 räcker det inte med att lärarna i specialskolorna för döva och hörselskadade elever är *teckenspråkskunniga*. Eleverna behöver för sin utveckling även ha språklig kontakt med annan personal. Målet bör vara att all personal som arbetar på dessa skolor skall behärska teckenspråket. Riksdagen bör bifalla motionsyrkandet.

Inom den *Rh-anpassade gymnasieutbildningen* bör eleverna, utöver nationella och specialutformade program, även erbjudas *individuella program*. Vi anser att de funktionshindrade eleverna självfallet bör ges samma möjligheter som övriga elever att studera på ett individuellt program. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub20 yrkande 7 och med anledning av motion 1998/99:Ub24 som sin mening ge regeringen till känna.

Den kristdemokratiska grundsynen utgår från en *värdegrund förenlig med kristen tradition och västerländsk humanism*. Den innebär att varje människa är unik och har ett absolut värde. Hon besitter därill en förmåga att utvecklas i gemenskap med andra människor. Vi ställer oss bakom motion 1998/99:Ub20 yrkande 1 om vikten av att de värden man väljer som grund för politiken måste kunna ge en helhetsbild av människan – hennes värde, förutsättningar, behov och uppgift.

Vi anser att Skolverket i sitt utvärderingsarbete bör följa upp skolans förhållningssätt och verksamhet för att motverka diskriminering av elever med funktionsnedsättning. I utvärderingen bör det ingå en analys av hur kommunernas resursfördelning till skolorna har påverkat *funktionshindrade elevers möjligheter* att på samma villkor som andra elever *välja skola*. Vad vi nu anfört bör riksdagen med bifall till motion 1998/99:So376 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 11, 13, 16, 19 och 21 bort hemställa

11. beträffande *en ny gemensam myndighet för specialskolorna* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub20 yrkande 4 avslår regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, såvitt avser 7 kap. 5 § första stycket,

13. beträffande *teckenspråkskunnig personal i specialskolorna* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:So376 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *individuella program inom den Rh-anpassade gymnasieutbildningen* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub20 yrkande 7 och med anledning av motion 1998/99:Ub24 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

19. beträffande *en värdegrund som utgår från kristen etik och västerländsk humanism* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:Ub20 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

21. beträffande *funktionshindrade elevers möjlighet att välja skola* att riksdagen med bifall till motion 1998/99:So376 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

1999/2000:UbU4

6. Godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan (mom. 14) – m, kd, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Erling Wälivaara (kd), Ulf Nilsson (fp), Anders Sjölund (m) och Sten Tolgfors (m) anför:

Enligt vår mening skall Skolverket – och inte den föreslagna nya gemensamma styrelsen för specialskolorna – pröva ärenden om *godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan*, i likhet med vad som gäller inom det övriga skolväsendet. Vi vill därför att riksdagen med bifall till våra motionsyrkanden samt med avslag på regeringens förslag beslutar att 9 kap. 1 § tredje stycket skollagen skall ha en lydelse med denna innebörd.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 14 bort hemställa

14. beträffande *godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1998/99:Ub18 yrkandena 3 och 6, 1998/99:Ub19 yrkande 4 och 1998/99:Ub20 yrkande 5 samt med avslag på regeringens förslag i motsvarande del beslutar att 9 kap. 1 § tredje stycket skollagen skall ha följande lydelse:

Ärenden om godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan prövas av Statens skolverk.

Elever med funktionshinder

Till utbildningsutskottet

Socialutskottet har beslutat avge yttrande till utbildningsutskottet med anledning av proposition 1998/99:105 Elever med funktionshinder – ansvar för utbildning och stöd.

Utskottet

Propositionen

I propositionen föreslår regeringen ett antal ändringar i skollagen (1985:1100). Vidare aviseras uppdrag och inriktning för den framtida organisationen för stöd i specialpedagogiska frågor samt vissa satsningar på bl.a. kompetensutveckling och forskning gällande elever i behov av särskilt stöd, däribland elever med funktionshinder.

FN:s standardregler, som antogs enhälligt av FN:s generalförsamling i december 1993, har som en av sina huvudprinciper att utbildningen för elever med funktionshinder skall vara integrerad med den ordinarie utbildningen. Standardreglerna tillkom på svenskt initiativ. I propositionen anføres nu att rätt till stöd, likvärdiga villkor och en utbildning av god kvalitet för barn och ungdom med funktionshinder måste stödjas och utvecklas. Utgångspunkten är att skolan även i fortsättningen skall ha som mål att vara en skola för alla. Principen om att alla barn med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och därmed, i likhet med övriga barn och ungdomar, ha rätt att bo hemma med sina föräldrar är en hörnsten i svensk handikappolitik, anføres det. Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) tillkom för att undanröja svårigheter i den dagliga livsföringen för personer med omfattande och varaktiga funktionshinder. I lagens förarbeten anges bl.a. att personlig assistans alltid skall övervägas som ett alternativ för att barn och ungdomar skall kunna bo hemma.

I propositionen anføres att en utbildning av elever med funktionshinder inom det ordinarie skolsystemet kan betecknas som en ”båda-vinnerstrategi”, eftersom den skola som inkluderar alla barn generellt sett får en bättre kompetens att möta skilda behov, något som i sin tur har fördelar också för barn utan eller med begränsade funktionsnedsättningar. Med få undantag bor barn och ungdomar med funktionshinder i dag tillsammans med sina föräldrar och får i allmänhet sin skolgång i en skola i närheten av hemmet. Det går dock inte, enligt regeringen, att bortse från de oroande tendenser som antyder att utvecklingen i skolan går i riktning mot mer segregerade lösningar, något som i sin tur kan leda till en sänkning av ambitionsnivån och en stigmatisering av eleverna.

Alla barn har lika värde men olika uppväxtvillkor. Förskolan och skolan har unika möjligheter att arbeta för att utjämna dessa olikheter, anför det. En god generell kvalitet i förskola och skola när det gäller såväl undervisning och omsorg som fysisk och psykisk miljö, bidrar till att ge goda förutsättningar för elever att nå målen. I synnerhet gäller detta barn och ungdomar som har större och annorlunda behov än andra. Läroplanerna stödjer ett helhetsperspektiv på eleverna i syfte att ta tillvara såväl intellektuell förmåga som fysisk, praktisk, emotionell, skapande och social förmåga hos eleverna. En helhetssyn på eleven förutsätter en samverkan mellan alla i elevens närhet. Det omgivande samhället bestående av bl.a. kultur, fritid och möjlighet till socialt umgänge är mycket viktiga faktorer för att skolan skall lyckas med sitt uppdrag. Kontakten med elevens vårdnadshavare är särskilt betydelsefull när det gäller en elev med funktionshinder, anför det.

I propositionen föreslås nu att skollagens inledande bestämmelse ändras så att begreppet elever *med särskilda behov* byts ut mot elever *i behov av särskilt stöd*. Ändringen innebär att fokus riktas från eleven till skolan och skolans åtgärder. I stället för att se eleven som problembärande handlar det om att se elevens möjligheter till utveckling och att anpassa verksamheten utifrån varje elevs förutsättningar, anför det. Det är skolans uppgift att möta elevens svårigheter med pedagogiska insatser, åtgärder i organisation och miljö, etc. Alla barn behöver stöd i sin utveckling, medan några behöver särskilt stöd och åter andra behöver sådant stöd under hela förskole- och skoltiden. Den föreslagna förändringen skall, enligt propositionen, ses som en betydelsefull förändring.

Den gällande ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och landsting bör så långt som möjligt gälla också för elever med funktionshinder, anför regeringen. Det innebär en ansvarsfördelning där kommunerna ansvarar för att alla barn och ungdomar erbjuds utbildning, landstingen ansvarar för hälso- och sjukvård, t.ex. habilitering, och staten svarar för lagstiftning, tillsyn, uppföljning, utvärdering och vissa utvecklingsinsatser samt har ansvar för lärarutbildning och bidrar till viss kompetensutveckling.

I propositionen anför det att de undantag som görs från denna grundläggande ansvarsfördelning bör vara tydliga och väl motiverade. Statlig finansiering eller statlig drift inom ramen för det kommunala åtagandet bör endast komma i fråga om elever med funktionshinder inte kan ges en likvärdig utbildning med stöd av statens i övrigt förekommande styrning av skolan, exempelvis när det gäller döva och hörselskadade barn som har behov av undervisning på teckenspråk. Därmed föreslås att specialskolan som skolform behålls för döva och hörselskadade elever men avvecklas för synskadade respektive talskadade elever. De fasta skoldelarna vid Ekeskolan och Hällsboskolan föreslås avvecklas till förmån för en utökad resursverksamhet samtidigt som en mindre skoldel för visstidsplaceringar inrättas. Enligt propositionen bör Ekeskolans resurscenter föras samman med Tomtebodaskolans resurscenter. I propositionen aviseras dessutom uppdrag och inriktning för den framtida organisationen för stöd i specialpedagogiska frågor samt vissa satsningar på bl.a. kompetensutveckling och forskning gällande elever i behov av särskilt stöd, däribland elever med funktionshinder.

I propositionen redovisas att av de specialdestinerade statliga anslagen för elever med funktionshinder går i dag 70–80 % till att finansiera enskilda elevers utbildning samt i vissa fall till boende och habilitering i anslutning till boendet. Mot bakgrund av principen att elever med funktionshinder, i likhet med övriga elever, skall kunna bo hemma och erbjudas skolgång i närheten av hemmet anser regeringen att en större andel av dessa medel i framtiden bör användas till att stödja kommunerna för att öka deras förutsättningar att tillgodose behoven av anpassad utbildning för elever med funktionshinder. Ambitionen är att förslagen skall medföra att en större andel elever, jämfört med i dag, skall nås av insatser från den utökade resursverksamheten. Den framtida specialpedagogiska stödorganisationen bör vidare vara betydligt mer flexibel, bl.a. genom att organisationen formas utifrån en samverkan mellan staten och kommunerna. Den bör dessutom kopplas närmare andra utvecklingsfrågor som rör skolan i stort.

Slutligen framhålls i propositionen att de förändringar som föreslås skall följas upp och utvärderas, såväl utifrån elevperspektiv som utifrån organisatoriska, verksamhetsmässiga och ekonomiska konsekvenser.

Socialutskottets bedömning

Socialutskottet anser det viktigt att utvecklingen fortsätter och att nya steg tas i arbetet med att ge människor med funktionshinder samma förutsättningar som andra människor. Integrering och normalisering innebär att människor med funktionshinder får större möjlighet till full delaktighet i samhällslivet. Enligt FN:s standardregler är en huvudprincip att utbildning för elever med funktionshinder skall vara integrerad med den ordinarie utbildningen.

Alla barn behöver stöd i sin utveckling. Barn i behov av särskilt stöd varken är eller bör vara någon enhetlig eller klart avgränsad grupp. Stödbehoven kan vara tillfälliga eller övergående, men också varaktiga. Ett handikapp som kan uppstå till följd av ett funktionshinder bör minimeras genom åtgärder i den omgivande miljön och genom åtgärder i övrigt.

Socialutskottet ställer sig bakom principen om att barn och ungdomar med funktionshinder så långt möjligt skall erbjudas en anpassad utbildning i sin hemkommun och i likhet med övriga barn och ungdomar ha möjlighet att bo hemma med sina föräldrar, men vill samtidigt betona att den förändring som föreslås i propositionen måste genomföras på ett sådant sätt att kommunerna klarar att möta de behov som barn och ungdomar med svåra funktionshinder har. För att dessa elever skall kunna bli delaktiga i samhällslivet och jämlika krävs att kommunerna tar sitt ansvar. Enligt socialutskottets mening är tillgången till stöd och service för den enskilde funktionshindrade och personalens förmåga att möta olika behov avgörande för om integrationen skall lyckas.

Socialutskottet delar bedömningen att det krävs en helhetssyn och en samverkan mellan alla i elevens närhet liksom det omgivande samhället i form av bl.a. kultur, fritid och möjlighet till socialt umgänge för att integrationen skall lyckas. Kontakten med föräldrar/vårdnadshavare är betydelsefull och är också nyckeln till samverkan med andra berörda som kan vara viktiga för

eleven, t.ex. med barn- och ungdomshabiliteringen, den pedagogiska hörselvården eller barn- och ungdomspsykiatrin.

För att stödja såväl eleverna som föräldrar och skola är det viktigt att det finns resurscentra av hög kvalitet. Det är angeläget att dessa resurscentra tar till vara den kunskap som finns vid specialskolorna och att det finns resurser för eleverna att vistas där under perioder, för att stödja eleverna och genomföra kompletterande utredningar som stöd för eleven, skolan och personalen i hemkommunen.

Stockholm den 7 september 1999

På socialutskottets vägnar

Ingrid Burman

I beslutet har deltagit: Ingrid Burman (v), Chris Heister (m), Margareta Israelsson (s), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Karlsson (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Conny Öhman (s), Elisebeht Markström (s), Rolf Olsson (v), Lars Gustafsson (kd), Thomas Julin (mp), Kenneth Johansson (c), Kerstin Heinemann (fp), Lars Elinderson (m), Tullia von Sydow (s) och Kent Härstedt (s).

Avvikande mening

Chris Heister (m), Chatrine Pålsson (kd), Leif Carlson (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Lars Gustafsson (kd) och Lars Elindersson (m) anför:

Alla elever oavsett förutsättningar och intresse skall ha rätt till individuellt anpassad undervisning i syfte att nå alltmör kvalificerade kunskaper. Barn med funktionshinder har rätt att integreras i vanliga skolor, för att därigenom kunna växa upp i sin normala miljö, tillsammans med föräldrar, syskon och kamrater på sin hemort. Vi anser att rätten till personlig assistans i skolan skall återinföras. Detta är särskilt angeläget för att möjliggöra för barn med svåra eller multipla funktionshinder att kunna integreras i skolan i hemkommunen om de så önskar.

Men det kan inte vara en skyldighet för svårt funktionshindrade barn att integreras mot sin och sina föräldrars vilja. Integrering innebär mycket mer än att vistas i samma lokaler som andra barn. För svårt funktionshindrade barn, som inte kan delta i lekar, socialt liv, undervisning eller fritidsaktiviteter tillsammans med andra barn, måste därför andra alternativ stå öppna.

Att kunna välja skola är viktigt för alla barn. Men möjligheten att välja är alldeles särskilt viktig för barn och ungdomar med funktionshinder. Specialskolorna måste därför enligt vår uppfattning finnas kvar. De kan erbjuda eleverna trygga miljöer där de kan känna tillit till omgivningen och stärkas i sin identitet. Det måste vara barnens och föräldrarnas bedömning om vad som är bäst för barnet som avgör om barnet skall delta i integrerad utbildning i hemkommunen eller i specialskola. Detta skall inte avgöras av riksdagen

för alla barn utan bör göras i varje enskilt fall utifrån elevens behov och önskemål.

Specialskolorna utgör redan i dag viktiga resurscentra som kommunerna kan ha hjälp och nytta av i sina arbeten för att förbättra förutsättningarna för funktionshindrade barn och ungdomar. Det är av största vikt att den kommunala kompetensen vad gäller undervisning av barn med funktionshinder förbättras. Resurscentra vid specialskolorna kan aktivt bidra till detta. Vi anser det viktigt att denna verksamhet stöds och utvecklas samtidigt som den fasta skoldelen blir kvar.

Kenneth Johansson (c) anför:

Jag anser det vara av stor vikt att kommunernas ansvar för utbildningen för elever med funktionshinder och ansvaret för att stödja deras integration i samhället förtydligas. Samtidigt vill jag betona att olika barn har olika behov, och samhällets stöd och insatser måste utgå från detta faktum. Normalisering måste vara huvudprincipen, men respekten för olikheter innebär också att vi bör respektera det faktum att vissa elevers skolgång bäst tillgodoses inom ramen för specialskolorna. En specialskola har bl.a. till uppgift att med personalens kompetens som resurs ge eleven den trygghet och det innanförskap som den saknar i den ordinarie skolan. Syftet måste vara att stärka barnens självkänsla, ge dem en större trygghet och större förståelse för sitt funktionshinder så att de kan gå ut i livet som starkare individer. En ökad valfrihet för familjer med barn i behov av särskilt stöd måste således innefatta ett förtydligt kommunalt ansvar, men det bör också innebära att möjligheten, för dem som så önskar, att utnyttja specialskolorna skall finnas kvar. Jag ställer mig således inte bakom regeringens förslag att avveckla skolorna för blinda och språkstörda elever.

Kerstin Heinemann (fp) anför:

Propositionen är ett steg i rätt riktning mot tilltagande integration av elever med funktionshinder i den ordinarie skolan. För att funktionshindrade skall nå full delaktighet och jämlikhet i samhället är naturligtvis utformningen av skolan och skolsituationen av stor betydelse. Svårigheter kan emellertid uppstå när elever och deras föräldrars valfrihet begränsas i valet av skolform. Jag anser därför att staten skall ha ansvaret för den lilla grupp av funktionshindrade elever som propositionens förslag berör. Genom att införa en statlig peng för dessa elever garanteras de ett stöd som inte behöver variera mellan kommunerna beroende på kommunernas engagemang i frågan.

Om regeringens förslag inte skall innebära en försämring för elever med funktionsnedsättning när de integreras i den ordinarie skolan krävs det enligt min mening att rätten till personlig assistans i daglig kommunal verksamhet återinförs så som den ursprungligen var utformad. Med denna rättighetslagstiftning i ryggen bör dessa elevers behov kunna tillgodoses även lokalt när de integreras i den ordinarie skolan.

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	2
Motionerna	2
Utskottet	6
1 Inledning.....	6
2 Principiella utgångspunkter för regeringens förslag.....	7
Socialutskottets yttrande.....	8
3 Bestämmelsen i skollagens portalparagraf angående elevers behov av stöd	9
4 Kunskap och kompetens hos skolans personal i fråga om olika behov av stöd, m.m.	9
Propositionen.....	9
Motionerna	10
Utskottets bedömning.....	12
5 Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m.	14
Propositionen.....	14
Motionerna	15
Utskottets bedömning.....	15
6 Förändring av specialskolans målgrupp.....	16
Propositionen.....	16
Motionerna	17
Utskottets bedömning.....	19
7 Utbyggd resurscenterverksamhet	20
Propositionen.....	20
Motionerna	22
Utskottets bedömning.....	22
8 Rätt till personlig assistans i skolan	23
9 Teckenspråkig miljö – ett statligt åtagande.....	24
Propositionen.....	24
Motionerna	25
Utskottets bedömning.....	25
10 Godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan ..	26
11 Gymnasieutbildning för vissa ungdomar med funktionshinder	26
12 Lagförslaget i övrigt.....	29
13 Övriga frågor.....	29
Hemställan	30
Reservationer.....	33
1. Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m. (mom. 3 och 20) – m	33
2. Organisation för stöd i specialpedagogiska frågor, m.m. (mom. 3) – kd, fp.....	34
3. Förändring av specialskolans målgrupp, m.m. (mom. 4 och 5) – m, kd, c	34
4. Förändring av specialskolans målgrupp, m.m. (mom. 4, 5 och 8) – fp.....	35

5. En ny gemensam myndighet för specialskolorna, m.m. (mom. 11, 13, 16, 19 och 21) – kd.....	36
6. Godkännande av fristående skolor som motsvarar specialskolan (mom. 14) – m, kd, fp	38
Bilaga 1: Regeringens lagförslag.....	39
Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	39
Bilaga 2: Socialutskottets yttrande 1998/99:SoU9y	46